

အကြံပြုချက်များ

အပိုင်း ၇.၁

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အစိုးရသို့ အကြံပြုချက်များ

ဤအပိုင်း (၇.၁) သည် အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်ရေးဌာနပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် နယ်ပယ်စုံရှိ အစိုးရအရာရှိများ အထူးသဖြင့် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာန (သတ္တုတွင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန နှစ်ခုစလုံး)အတွက် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။ အချို့သော အကြံပြုချက်များသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုမ္ပဏီများညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာန၊ အလုပ်သမား၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန၊ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီးများ၏ အစိုးရများအတွက်လည်း သက်ဆိုင်မှုရှိပါသည်။ အချို့သော အကြံပြုချက်များမှာ ဥပဒေပြုလွှတ်တော်များအတွက်လည်း သက်ဆိုင်ပါသည်။

၁။ အမျိုးသားအဆင့် ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတမူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ၎င်းမူဝါဒကို သတ္တုတွင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေအသစ်အတွက် အခြေခံအဖြစ် အသုံးပြုရန်၊ မြန်မာ့ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတမှဒေသခံ များအတွက် အကျိုးရှိစေရန်နှင့်ပဋိပက္ခသို့ တွန်းအားပေးမှုများ ဆက်လက်မဖြစ်ပွားစေရေး သေချာစေရန်။

အမျိုးသားအဆင့် ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတ မူဝါဒတစ်ခုသည် ဤကဏ္ဍအတွက် မဟာဗျူဟာနှင့် ရည်မှန်းချက်များ သတ်မှတ်ထားနိုင်ပြီး အလားအလာရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ပိုမိုရှင်းလင်းစေရန်နှင့် သတ္တုဆိုင်ရာစည်းမျဉ်းဥပဒေသစ်ပြဌာန်းနိုင်ရေးအတွက် လမ်းညွှန်ထောက်ပံ့ပေးနိုင်မည်။ သို့သော် ၎င်းစည်းမျဉ်း ဥပဒေသစ်အတွက် လက်ရှိတည်ဆဲဥပဒေများကို အစမှတ် (starting point) အနေဖြင့် မယူသင့်ပါ။ ၎င်းမူဝါဒသစ်တွင် ကျောက်စိမ်းအပါအဝင် ကျောက်မျက်များအတွက်ပါ အကျိုးဝင်လျှင် အကောင်းဆုံး ဖြစ်ပါသည်။

အမျိုးသားအဆင့် မူဝါဒအပြင် သတ္တုတူးဖော်ရန် အလားအလာကောင်းရှိသည့် နေရာများ (ဥပမာ-စစ်ကိုင်း၊ မန္တလေး၊ ရှမ်း၊ ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်နှင့် တနင်္သာရီ)တွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးများ၏ သတ္တုသယံဇာတဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာများကို ပြုစုဖြည့်စွက်ပေးနိုင်ပါသည်။ အဆိုပါမဟာဗျူဟာများရေးဆွဲရာတွင် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးမှ ၎င်းတို့၏ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်တွင် သတ္တုလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်မှုများ၊ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသည့် ဧရိယာများ (no go areas) သတ်မှတ်ထားခြင်းရှိမရှိ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းအပြင် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအောက်တွင် ကိုယ်စားပြုအာဏာရှိသည့်နေရာများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် အခြားသော ကန့်သတ်ချက်များ (သို့မဟုတ်) အခွန်များအား သတ်မှတ်ထားခြင်းရှိမရှိ အစရှိသည့် အချက်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။

အမျိုးသားအဆင့် ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတဆိုင်ရာ မူဝါဒသည် -

- သတ္တုကဏ္ဍတွင် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသောနည်းဖြင့် စီမံခန့်ခွဲမှုများပြုရာတွင် အောင်မြင်မှုရနေသော အခြားသောနိုင်ငံများရှိ ထိရောက်သော ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတဆိုင်ရာမူဝါဒများနှင့် နိုင်ငံတကာရှိ အလေ့အကျင့်ကောင်းများအပေါ် အမှီပြုကာ ရေးဆွဲရမည်ဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင် ပညာရှင်များ၏ အကူအညီကိုလည်း အသုံးပြုရပါမည်။
- အစိုးရဌာနအချင်းချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုရမည်။ အထူးသဖြင့် သတ္တုတွင်းဦးစီးဌာနနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနတို့ကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ပြုလုပ်ရပါမည်။

- စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ၊ ဒေသခံများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဆွေးနွေးမှုများပြုပြီး ၎င်းတို့၏အကြံပေးချက် ဗဟုသုတများကို မူဝါဒရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ ရေအားလျှပ်စစ်ကဏ္ဍအတွက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း၏ ထောက်ပံ့ပေးမှုဖြင့် မဟာဗျူဟာမြောက်ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို မကြာသေးမီက ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး၊ ထိုဆန်းစစ်မှုသည် ဤသို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် အထောက်အပံ့ ကောင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။
- သတ္တုတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်ရှိ မူဝါဒများ၊ စည်းမျဉ်းများ၊ လိုင်စင်များထုတ်ပေးခြင်းတို့ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းခွဲခြားထားသင့်သည်။ အထူးသဖြင့် ရှာဖွေခြင်း၊ စမ်းသပ်တိုင်းတာခြင်းနှင့် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းတို့ကြားဖြစ်သည်။
- မြန်မာနိုင်ငံရှိ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် သဘာဝသံဃာတရားအရင်းအမြစ်ဆိုင်ရာ ဖက်ဒရယ်စနစ်အပေါ် လက်ရှိငြင်းခုံပြောဆိုဆွေးနွေးမှုများ၏ လက်ရှိရည်ရွယ်ချက်များကိုလည်း ထောက်ပံ့ပေးရမည်။ အထူးသဖြင့် အဆိုပါရည်ရွယ်ချက်များသည် အောက်ပါအခြေခံသဘောတရားများအပေါ် မူတည်သင့်ပါသည်။
  - အဆင့်အသီးသီးတွင် အစိုးရ၏အခန်းကဏ္ဍနှင့် တာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ခြင်း။
  - အစိုးရ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ပြီးပြည့်စုံအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် မတူညီသောအဆင့်တိုင်းရှိ အစိုးရဌာနများတွင် လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များနှင့် စွမ်းရည်များရှိစေရန် သေချာစွာဆောင်ရွက်ထားခြင်း။
  - ဒေသန္တရဆိုင်ရာ တရားစီရင်အုပ်ချုပ်မှုများရှိနေသော်လည်း သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အနိမ့်ဆုံးအဆင့် စံချိန်စံညွှန်းများကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်း။
  - အစိုးရ၏အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်တိုင်းတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့် လုပ်ငန်းစဉ်တိုင်းတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိအောင် မြှင့်တင်ပေးခြင်း။
  - အစိုးရ၏ အုပ်ချုပ်မှုအဆင့်ဆင့်နှင့် တရားစီရင်ရေးတစ်ခုလုံးတွင် သတင်းအချက်အလက်များဖလှယ်ခြင်းနှင့်ဆွေးနွေးမှုများပြုနိုင်ရန်အတွက် နေရာတစ်ခုဖန်တီးပေးခြင်း။
  - ၎င်းတို့ကို ပိုမိုထိရောက်စေရန် ဆုံးဖြတ်ချက်များချရာ၌ ဒေသခံလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများကဲ့သို့ အစိုးရမဟုတ်သော ပါဝင်ဆောင်ရွက်သူများအား ထည့်သွင်းရန်။
- ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာစစ်တမ်း၊ cadaster/လိုင်စင်နှင့် ကြပ်မတ်စစ်ဆေးရေးလုပ်ငန်းများကြား ရှင်းလင်းစွာပိုင်းခြားဆောင်ရွက်နိုင်ရန် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်နေသည့် ဌာနများနှင့် နိုင်ငံတော်ပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့်တာဝန်များအား ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းခြင်းကို လမ်းညွှန်ရန်။
- ဓာတ်သတ္တုဆိုင်ရာအခွင့်အရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ဖော်ပြထားသော ခေတ်မီပြီး တစ်သမတ်တည်းရှိသည့် cadaster မြေပုံကိုပြုစုနိုင်ရန် အထောက်အပံ့ပေးရမည်။ အဆိုပါ cadaster မြေပုံသည် လိုင်စင်လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန်အတွက် သီးသန့်တာဝန်ရှိပြီး လိုင်စင်လျှောက်ထားမှုများ လက်ခံခြင်း၊ မှတ်ပုံတင်သွင်းခြင်း၊ လိုင်စင်ပေးသင့်မပေးသင့် အကဲဖြတ်ခြင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်ပေးထားသော နေရာများကြားထပ်နေမှုရှိမရှိ စစ်ဆေးခြင်း၊ လိုင်စင်ချပေးရန် အရည်အချင်းပြည့်မီသူများကို အတည်ပြုခြင်း၊ အတည်ပြုပြီးလျှောက်လွှာများကို အထက်သို့တင်ပေးခြင်းနှင့် ဓာတ်သတ္တုဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးလုပ်ပိုင်ခွင့်များ ထိန်းသိမ်းခြင်း (သက်တမ်းကုန်ဆုံးခြင်း၊ သက်တမ်းတိုးခြင်း၊ လွှဲပြောင်းပေးခြင်း၊ အသစ်ပြန်လည်လျှောက်ထားခြင်း အစရှိသဖြင့်) အစရှိသည့် လုပ်ငန်းများအတွက် အဆိုပါမြေပုံကို အသုံးပြု၍ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။ ကျောက်မျက်ရတနာလမ်းကြောင်းများနှင့် ချန်လှပ်ထားသောဇုန်များပါဝင်သည့် မြေပုံများရေးဆွဲရန်အတွက် သီးခြား cadaster မြေပုံလုပ်ငန်းစဉ်များ

လုပ်ကိုင်ပြီး ထိုသို့ရေးဆွဲရာတွင် လက်ရှိလုပ်ငန်းလုပ်ပိုင်ခွင့်ရှိသူများနှင့် လုပ်ငန်းလိုင်စင် ယခင်လျှောက်ထားသူ များ၏ အခွင့်အရေးများအား ကာကွယ်ထားပြီးသားဖြစ်ရမည်။

- လုပ်ငန်းလိုင်စင်ထုတ်ပေးရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် အသုံးပြုရန်အတွက် အကဲဖြတ်ခြင်းစံ သတ်မှတ်များကို ချမှတ်ထားရမည်။ လိုင်စင်ထုတ်ပေးရာတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည့် အချက်များ၊ ချင့်ချိန်ရမည့် အခြေခံ သဘောတရားများနှင့် အလေးပေးစဉ်းစားရမည့် အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းအရာများ၊ (ဥပမာ - သတ္တုကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ခြင်းများကြားတွင် ဘက်မှုမှုရှိစေရမည်။) ထိုသို့ထည့်သွင်းစဉ်းစားရာတွင် လုပ်ငန်းလုပ်ပိုင်ခွင့်ချထားပေးသော ဟက်တာတစ်ခုချင်းစီတွင် တစ်နှစ်တာအတွင်းသုံးစွဲမည့် အနိမ့်ဆုံးဒေါ်လာ ပမာဏကဲ့သို့သော ခွင့်ပြုထားသော အရွယ်အစားပေါ်မူတည်ပြီး ကိုက်ညီမှုရှိသည့် အနိမ့်ဆုံးသုံးစွဲရမည့် စည်းမျဉ်းများ ပါဝင်နိုင်သည်။
- လိုင်စင်ချထားပေးရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ပြန်လည်စိစစ်ခြင်းများ ပြုသည့်အခါ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများတွင် ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးများကို မည်သို့ချိန်ညှိရမည်ဟု ဖော်ပြပေးရမည်။
- သတ္တုလုပ်ငန်းမှရသော အကျိုးအမြတ်ဘဏ္ဍာငွေများကို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စု အစိုးရများ ကြားတွင် မည်သို့ခွဲဝေရယူမည်ဟူသော ရွေးချယ်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ ဒေသန္တရနှင့် အမျိုးသားအဆင့်ထိ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်နားလည်အောင် လုပ်ဆောင်ရပါမည်။ (ဥပမာ - အလုပ်အကိုင်များ၊ supply chain ဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ)
- တရားမဝင်ကဏ္ဍများအတွင်းရှိဆိုးကျိုးနှင့် ကောင်းကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန်နှင့် အဆိုပါ တရားမဝင်ကဏ္ဍသည်လည်း ဒေသခံများ၏ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် အရေးပါကြောင်း အသိအမှတ်ပြုပြီး ထိုကဏ္ဍသည် တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေးအတွက် လက်တွေ့ကျသောနည်းလမ်းများကို ဖော်ထုတ်ရမည်။
- နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ စည်းမျဉ်းပိုင်းဆိုင်ရာရည်ရွယ်ချက်နှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ရည်ရွယ်ချက်များကို ရှင်းလင်းအောင် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြီး အဆိုပါနိုင်ငံပိုင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများသည် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာအကြောင်းအရာများနှင့် ပတ်သက်လာလျှင် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများကို စိစစ်ဆောင်ရွက်သည့် စံသတ်မှတ်ချက်များကဲ့သို့ပင် တန်းတူညီမျှ စိစစ်မှုများပြုရမည်။
- တူးဖော်ရရှိသည့် သတ္တုတွင်းဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ် ခွဲဝေခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်အမျိုးအစား၏ အသုံးပြုမှုကိုလျော့ချ၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပေါ်အခြေခံသည့် သဘောတူစာချုပ်များကို သုံးစွဲရန်ထည့်သွင်းစဉ်းစားရမည်။ လုပ်ငန်းလုပ်ပိုင်ခွင့်ချပေးခြင်းဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များသည် ပိုမိုယုံကြည်စိတ်ချရအောင်၊ ဥပဒေများသည်လည်း အသုံးဝင်သက်ဆိုင်မှုရှိအောင် ကြိုးစားလုပ်ဆောင်သွားရမည်။
- စာချုပ်ညှိနှိုင်းမှုများသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုပိုမိုရှိလာစေရေးနှင့် စီမံကိန်းအမျိုးမျိုးအတွက် စည်းကမ်းနှင့် သတ်မှတ်ချက်များသည် တစ်သတ်မတ်တည်းရှိစေရန် ရည်ရွယ်၍ “ စံနမူနာပုံစံသတ္တုတွင်းစာချုပ်”ကို အကောင်အထည်ဖော် အသုံးပြုနိုင်ချေရှိမရှိ လေ့လာဆန်းစစ်ရမည်။
- ကာကွယ်တောဧရိယာများ အတွင်းရှိသော (သို့မဟုတ်) နီးကပ်စွာရှိနေသော သတ္တုတွင်းများအတွက် ခွင့်ပြုချက်ဆိုင်ရာမူဝါဒများကို ရှင်းလင်းအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။ ထို့အပြင် ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသော (no go areas) ဧရိယာများတွင် သတ္တုတူးဖော်နိုင်ခြင်းရှိမရှိ သေချာအောင် ဖော်ပြရမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံမှ လိုက်နာရမည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုများနှင့် နိုင်ငံတကာ ကတိကဝတ်များ ကျေပွန်စွာလိုက်နာနိုင်ရန် ကူညီထောက်ပံ့ပေးရမည်။

၂။ သတ္တုတွင်းဆိုင်ရာ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာနှင့်ပါမစ်များကိုထုတ်ပေးရာတွင် ရိုးရှင်းမှုနှင့် ဆက်စပ်ကိုက်ညီမှုရှိရန်လိုအပ်ပြီး၊ ဥပဒေများမှာလည်း ၎င်းတို့အား အထောက်အပံ့ ဖြစ်စေရန်။

လက်ရှိလိုင်စင်ချပေးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်သည် ရှုပ်ထွေးရှည်လျားပြီး ရှင်းလင်းမှုမရှိပါ။ သတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု၏ မတူညီသောသဘောသဘာဝများကို ထင်ဟပ်ထားခြင်းမရှိပါ။ ထိုလိုင်စင်လုပ်ငန်းစဉ်တွင် များစွာသောဌာနများနှင့် ဝန်ကြီးဌာနများ ပါဝင်ပြီး၊ အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအားလုံးအတွက် မသေချာမရေရာမှုများကို ဖန်တီးပေးပါသည်။ ထို့ကြောင့်အကျိုးဆက်အနေဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းနှင့် ပြဌာန်းချက်များကို ယိုယွင်းအားနည်းစေပြီး၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်းသည် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၏ “အများသဘောတူ ကြည်ဖြူလက်ခံမှု” (social licence)နှင့် ယုံကြည်မှုများကို လျော့ကျစေပါသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတဆိုင်ရာ မူဝါဒသည် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ရန် အသုံးပြုနိုင်သလို သတ္တုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဥပဒေသစ်အောက်တွင် လုပ်ဆောင်နိုင်မည့် တိုးတက်မှုများကို ဖော်ထုတ်ရန်လည်း အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဤကဏ္ဍအလိုက်သက်ရောက်မှုများအား လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း သုတေသန (SWIA) အနေဖြင့် အစိုးရနှင့် နိုင်ငံတွင်းဒေသအဆင့် လိုင်စင်ခွင့်ပြုချက်ချထားပေးခြင်းဆိုင်ရာ အချို့သောလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ရှင်းလင်းကိုက်ညီမှုရှိအောင် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု တွေ့ရှိပါသည်။

၎င်းတို့တွင်-

- သတ္တုနည်းဥပဒေ၏ စာမျက်နှာပေါင်း ၁၀၀ ကျော်ကို လိုင်စင်ချထားပေးခြင်း၊ လုံခြုံရေး၊ တပိုင်တနိုင် သတ္တုလုပ်ငန်းများ၊ သတ္တုတွင်းပိတ်သိမ်းခြင်း အစရှိသည့် အကြောင်းအရာများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်းများ၊ အမိန့်အာဏာများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များအဖြစ် သီးခြားခွဲထုတ်ရမည်။ နည်းဥပဒေတစ်ခုအဖြစ်တည်ရှိနေခြင်းသည် နားလည်ရန်နှင့် အလွယ်တကူအသုံးပြုနိုင်ရန် ရှည်လွန်းပြီး၊ ရှုပ်ထွေးလှပါသည်။ သီးခြားစည်းမျဉ်းများ လမ်းညွှန်ချက်များအဖြစ် ခွဲထုတ်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် အခြားဥပဒေများ၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေသည်။ အထူးသဖြင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော သတ္တုတွင်းဆိုင်ရာ မူဝါဒပြောင်းလဲမှုများအပေါ် မှီခိုမှုနည်းပါးသည့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာနည်းဥပဒေများသည် အခြားသောသက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေပြောင်းလဲမှုများနှင့်ကိုက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်သွားနိုင်သည်။
- သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဝန်ကြီးဌာနအောက်ရှိ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၊ သတ္တုတွင်းဦးစီးဌာန၊ ဘူမိဗေဒလေ့လာရေးနှင့် ဓာတ်သတ္တုရှာဖွေရေးဦးစီးဌာနတို့သည် နီးကပ်စွာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြရပါမည်။ သို့မှသာ သတ္တုတူးဖော်ရန် လိုင်စင်ချထားပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်သည် သတ္တုဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအစရှိသည့် ပြဌာန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီမည်ဖြစ်ပြီး နည်းဥပဒေများသည်လည်း အကျိုးအကြောင်းညီညွတ်မည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိမည်၊ ရိုးရှင်းပြီး တစ်သတ်မတ်တည်း အသုံးပြုနိုင်မည့်အပြင် သတ္တုလုပ်ငန်းစီမံကိန်းလုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံး၏ မတူကွဲပြားသောအဆင့်တိုင်းတွင် ကျရောက်နိုင်သော သက်ရောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်မည်ဖြစ်သည်။
  - မတူကွဲပြားသော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန်အတွက် သတ္တုတွင်းအရွယ်အစားနှင့် အမျိုးအစားအမျိုးမျိုးအပြင် သတ္တုတူးဖော်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) လိုအပ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်လျှင် EIA လုပ်ထုံးလုပ်နည်းကိုသာ အဓိကထား၍ ရည်ညွှန်းသုံးစွဲရမည်ဖြစ်ပါသည်။

- ဓာတ်သတ္တုရှာဖွေခြင်း၊ စမ်းသပ်တိုင်းတာခြင်း၊ ဓာတ်သတ္တုဖြစ်မြောက်နိုင်စွမ်းလေ့လာခြင်း၊ လုပ်ငန်းလည်ပတ်ခြင်းနှင့် ပိတ်သိမ်းခြင်းအစရှိသော အခြေအနေအမျိုးမျိုးတွင် လိုက်နာရမည့် လိုအပ်ချက်များကို ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားနိုင်ရန် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ နောက်ဆက်တွဲ (က)ကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံထားရပါမည်။ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် လိုအပ်ချက်များသည်လည်း လုပ်ငန်း အဆင့်တိုင်းတွင် မျှော်လင့်ထားသော အကျိုးသက်ရောက်မှုများအပြင် ဒေသတွင်းအလေးထားရမည့်အချက်များနှင့် သင့်တင့်ဆီလျော်သော အတိုင်းအတာပမာဏဖြစ်သင့်ပါသည်။
  - ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း လုပ်ထုံးလုပ်နည်း၏ နောက်ဆက်တွဲ (က)တွင် ပါဝင်သည့် ကနဦးပတ်ဝန်းကျင်ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE)/ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)ဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များအတွက် သတ်မှတ်ထားသော အတိုင်းအတာအရွယ်အစားများကို ပြန်လည်သုံးသပ်သင့်ပြီး၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်ပိုင်ခွင့်ထုတ်ပေးရာတွင် အသုံးပြုသည့် အရွယ်အစားပမာဏနှင့် တတ်နိုင်သလောက် ကိုက်ညီမှုရှိရမည်။ လိုအပ်ချက်များနှင့် အရွယ်အစားသတ်မှတ်ထားမှုများသည် လှည့်ကွက်များကို ဟန့်တားရန် စီမံထားသင့်ပါသည်။ (ဥပမာအားဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ရှောင်ကျဉ်ရန်အတွက် မြေကွက်များကို ခွဲထုတ်ခြင်း)။
  - စီစဉ်ထားရှိသည့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ နယ်ပယ်အတိုင်းအတာကို သိရှိသည့်အချိန်မှသာ သတ္တုလုပ်ငန်းစဉ်တစ်လျှောက်လုံးတွင် ဖြစ်နိုင်ချေအဆင့်မှာသာလျှင် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်၏ ခွင့်ပြုချက်ကို လိုအပ်သည်ဟူသောအချက်ကို ရှင်းလင်းအောင် ဖော်ပြရမည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်ကောင်းများအတွက် စံလမ်းညွှန်ချက်များသည် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းစဉ် တစ်လျှောက်လုံး၏အဆင့်တိုင်းအတွက် ကိုက်ညီမှုရှိအောင် စီမံပေးထားရမည်။ ဤသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဓာတ်သတ္တုရှာဖွေခြင်းအဆင့်အတွက် ရိုးရှင်းသောစည်းမျဉ်းများ၊ အသေးစားသတ္တုလုပ်ငန်းများနှင့် စမ်းသပ်တိုင်းတာခြင်း အခြေအနေများအတွက် ရိုးရှင်းသောစည်းမျဉ်းများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ အစီအစဉ်ပုံစံများနှင့် အစီအစဉ်ခွဲများ ပါဝင်သည်။ သို့မှသာ ပိုပြီးထိရောက်မှုရှိစေမည်ဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီများ၊ စည်းမျဉ်းကွပ်ကဲသူများအနေဖြင့်လည်း ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးအစီအစဉ်များကို စာတမ်းများပြုစုခြင်း၊ ပြန်လည်သုံးသပ်ခြင်း၊ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊ စောင့်ကြည့်ခြင်းများဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ် (ECC) ပေးခြင်းများအတွက် တွန်းအားပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ စံသတ်မှတ်ချက်များ ချမှတ်ရာတွင် ဌာနဆိုင်ရာအသီးသီးများကြား ပူးပေါင်းဆွေးနွေးမှုများပြုပြီး သဘောတူညီမှုများရယူနိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ချမှတ်သင့်ပြီး စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်များကို မည်သူတို့မှ တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မည်ဟု ရှင်းလင်းစွာ ပါဝင်ရမည်။ သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများအားလုံး၏ စာရင်းကိုလည်း ထည့်သွင်းထားရမည်။
- သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းတွင် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေး၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရန်၊ စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဥပဒေလိုက်နာမှုရှိအောင် ထိန်းကွပ်ခြင်းများပြုရန် မည်သူတွင်တာဝန်ရှိကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ထားခြင်းရှိရမည်။ လတ်တလောတွင် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး (OSH)သည် သတ္တုနည်းဥပဒေမှတစ်ဆင့် ဖြေရှင်းရမည်လောဟူသည့်အချက်မှာ မရှင်းလင်းသေးပါ။ ထွက်ရှိလာမည့် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာဥပဒေ (သို့မဟုတ်) ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း/ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်များထဲတွင် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းပါဝင်သလောဟူသည့်အချက်မှာလည်း မရှင်းလင်းသေးပါ။ သတ္တုတူးဖော်ရေးကုမ္ပဏီများနှင့် အခြားသော ပါတ်သက်ဆက်နွယ်သူများအတွက် ကျိုးကြောင်းညီညွတ်မှု၊ တစ်သတ်မတ်တည်းရှိမှုနှင့် ရှင်းလင်းမှုများ လိုအပ်ပါသည်။

- အကျိုးသက်ဆိုင်သူများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း အစီအစဉ်လိုအပ်ပြီး (အောက်တွင်ကြည့်ပါ)။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်မှုမျိုးသည် ခွင့်ပြုချက်လုပ်ငန်းစဉ်အမျိုးမျိုး၏ လိုအပ်ချက်ဖြစ်သော အများပြည်သူ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းအပိုင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအဖြစ် ရှိနေနိုင်ပါသည်။
- "တစ်ပေါင်းတည်းလုပ်ကိုင်ရန်ခွင့်ပြုမိန့်" ၏ အယူအဆကို ထိန်းသိမ်းထားလျှင် ကုမ္ပဏီများတွင် မည်သည့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များရှိသည်၊ စီမံကိန်းကို ရှေ့ဆက်လုပ်ကိုင်သည့်တစ်လျှောက် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် အခြားသက်ဆိုင်သော မည်သည့်လိုအပ်ချက်များ လိုက်နာရမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဖြစ်နိုင်ချေအဆင့်တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည်လောဟူသောအချက်များလည်း ပါဝင်သင့်သည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များအတွက် သက်ဆိုင်မှုရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာဥပဒေများ၊ မူဝါဒများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများတွင် စကားလုံးသုံးစွဲမှုများမှာ တစ်သတ်မတ်တည်းရှိစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ လူမှုရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် အခြားသောလူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများပါဝင်သောကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများဆန်းစစ်ခြင်း (ESIA) (သို့) ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာ၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများဆန်းစစ်ခြင်း (ESHIA) များသည် ပိုမို၍သင့်တော်သည်။
- ဒေသအာဏာပိုင်များထံမှ ကုမ္ပဏီများက များပြားလှသော ထောက်ခံစာများရယူရန် မလိုအပ်စေရေး သေချာစွာ ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။ အထူးသဖြင့် အဆိုပါထောက်ခံစာများသည် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုအဆင့်အတွက် အထောက်အကူပြုခြင်း မရှိသော်လည်းကောင်း၊ ဥပဒေအရမလိုအပ်လျှင် သော်လည်းကောင်း အထပ်ထပ်ထောက်ခံချက်များရယူရန် မလိုအပ်သင့်ပါ။
- "ကနဦးခွင့်ပြုချက်"(သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ ၃ နည်းဥပဒေများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း များတွင် ဖော်ပြထားသော)၏လိုအပ်ချက်နှင့် ပတ်သက်၍ရှင်းလင်းမှုရှိအောင်လုပ်ဆောင်ရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနသည် အခြားအာဏာပိုင်များနှင့်ပူးပေါင်း၍ စည်းမျဉ်းများပြဌာန်းသည့် အခြားအဖွဲ့အစည်းများမှထုတ်ပြန်ထားသော ခွင့်ပြုချက်များတွင် ကနဦးခွင့်ပြုချက်ဟုယူဆနိုင်သည့် ခွင့်ပြုချက်များကို စာရင်းပြုစုပြီး ထုတ်ပြန်သင့်သည်။ ထို့အပြင် မည်သို့သောစီမံကိန်းများနှင့် လုပ်ငန်းများတွင် ကနဦးအဆင့်တွင် ကနဦးပတ်ဝန်းကျင် ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE)/ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)/ ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်(EMP)များ လိုအပ်ကြောင်းလည်း ထုတ်ပြန်သင့်သည်။ ထို့အပြင် လက်ရှိသတ္တုဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများတွင် ခွင့်ပြုမိန့်ကာလ(သက်တမ်း)နှင့် အရွယ်အစားများသည် ရေရှည်တည်တံ့ဖွံ့ဖြိုးရေးကဲ့သို့သော ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် ပြောင်းလဲမှုများပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေတွင် အထူးသဖြင့် များစွာသောအသေးစားလုပ်ငန်းများ၏ ခွင့်ပြုမိန့်များ ရောနှောပေါင်းစပ်၍ လုပ်ကိုင်ရန်အတွက် အားပေးသလို ဖြစ်နေပါသည်။ ထို့ကြောင့် မရှင်းလင်းသော နယ်နိမိတ်များနှင့် ကျရောက်လာသော သက်ရောက်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုများ ကင်းမဲ့လျက်ရှိသည်။ အညစ်အကြေး စွန့်ထုတ်မှုများပြုရန်နှင့် ထိရောက်သော သတ္တုတူးဖော်ရေးအစီအစဉ်များလုပ်ကိုင်ရန် နေရာများမရှိသောကြောင့် အတွင်းပိုင်းရှိအရင်းအမြစ်များကို အကျိုးရှိစွာနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းစွာ တူးဖော်ထုတ် လုပ်နိုင်စွမ်းမရှိသော အခြေအနေများဖြစ်နေသည်။ (Valentis/Coffey အဖွဲ့များမှ ပြုစုထားသည့် ဖားကန့်၊ လုံးခင်းဒေသများကို အကြံပေးမှတ်စုများတွင် ကြည့်ရန်)
- ခွင့်ပြုမိန့်ကာလ(သက်တမ်း)နှင့် အရွယ်အစားများကို အနည်းဆုံး ကမ္ဘာ့အဆင့်ပျမ်းမျှပမာဏ ရှိအောင်တိုးမြှင့်သင့်ပြီး၊ ထိုသို့တိုးမြှင့်ပေးခြင်းကြောင့် စီးပွားရေးဈေးကွက်တွင် ရပ်တည်နိုင်သည့် ထိရောက်သော သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများဖြစ်စေရန်၊ ရေရှည်တည်တံ့သော တူးဖော်ထုတ်ယူမှုပမာဏဖြစ်လာစေရန်နှင့် ပိုမိုလုံခြုံစိတ်ချရသော အလေ့အကျင့်များကို ကျင့်သုံးလာစေရန်အားပေးရာရောက်သည်။ ဓာတ်သတ္တုရှာဖွေသောအဆင့်တွင်

ခွင့်ပြုမိန့်ရသောနေရာများ၏ ကာလ(သက်တမ်း)နှင့် အရွယ်အစားကိုလည်း တိုးမြှင့်ပေးသင့်သည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာ အချက်အလက်များရယူခြင်း၊ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုနည်းပါးသော အဆင့်မြင့်နည်းပညာများမှတစ်ဆင့် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သော နေရာတစ်ခုလုံးကို ခြုံလွှမ်းနိုင်ခြင်း၊ ဥပမာအားဖြင့် remote sensing တိုင်းတာခြင်း (သို့မဟုတ်) ဘူမိဗေဒဆိုင်ရာနည်းပညာဖြင့် လေထဲမှတစ်ဆင့် တိုင်းတာစစ်ဆေးခြင်းများကဲ့သို့သော လုပ်ဆောင်မှုများရှိလာစေရန် အားပေးရာရောက်သည်။ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် အလေ့အကျင့်ကောင်းများ တိုးတက်လာမှုရှိစေရန်အတွက် အသေးစားကျောက်မျက်လုပ်ကိုင်ခွင့်နှင့် အသေးစားသတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်း၏ အနိမ့်ဆုံးအရွယ်အစားကို တိုးမြှင့်ပေးသင့်ပါသည်။

၃။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၌ ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှုများလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ကိုက်ညီမှုမရှိသည်များနှင့် လစ်ဟာမှုများကို ဖြေရှင်းရန်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ လုံခြုံစိတ်ချရစေရေးအတွက် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာနှင့် ပတ် သက်၍ ဥပဒေရေးရာ မူဘောင်ထဲတွင် ရှိထားပြီးသားဖြစ်သော အချက်များမှာ သတ္တုဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများ၊ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် နည်းဥပဒေများ၊ အမျိုးမျိုးသော ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆိုင်ရာဆန်းစစ်အကဲဖြတ်ခြင်းကဲ့သို့သော စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် လက်ရှိတွင်ပြဌာန်းထားသော အခြားသောဥပဒေများနှင့် ပြင်ဆင်ဆဲအဆင့်တွင်ရှိနေသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများ၊ မြေယာ၊ အလုပ်သမား၊ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာအစရှိသဖြင့် အမျိုးမျိုးသော ဥပဒေများဖြစ်သည်။ ထိုမူဘောင်များထဲတွင် ထပ်နေသောအကြောင်းအရာများ၊ ကွာဟမှုများနှင့် ကောင်းမွန်သော အလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသော အချို့သောလိုအပ်ချက်များ ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုအရာများကို ခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးခြင်းဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များနှင့် ဥပဒေရေးရာပြဌာန်းချက်များကို ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းမှတစ်ဆင့် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ပါသည်။ လုပ်ဆောင်ရမည့်အချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

ပတ်ဝန်းကျင်

- ပြဒါးသုံးစွဲမှုနှင့်ပတ်သက်ပြီး Minamata Convention ကို အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း။ အသေးစားနှင့် တစ်ပိုင်တစ်နိုင်သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းစဉ်များမှ ပြဒါးအသုံးပြုမှုကြောင့် ပြဒါးနှင့်ပြဒါးဒြပ်ပေါင်းများကို ပတ်ဝန်းကျင်သို့ စွန့်ထုတ်ခြင်းနှင့် ထုတ်လွှတ်ခြင်းများမရှိအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး ပြဒါးသုံးစွဲမှုလျော့ချရန်နှင့် ဖြစ်နိုင်လျှင် ပြဒါးအသုံးပြုမှုပျောက်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အမျိုးသားအဆင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်တစ်ခု ဖြစ်ပေါ်လာစေရန်နှင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည်။
- ၂၀၁၂ခုနှစ် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေ၏ အပိုဒ် ၇ နှင့် ၁၀ အောက်တွင်ပါဝင်သော ပတ်ဝန်းကျင်နှင့်ဆိုင်သောစံသတ်မှတ်ချက်များကို လိုက်နာပြီး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း/ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး အစီအစဉ်များကိုအကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် လမ်းညွှန်မှုပေးရမည်။ ထိုလမ်းညွှန်မှုများသည် လက်တွေ့ကျရန် လိုအပ်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း (IFC)မှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့် အခြားသက်ဆိုင်သော နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မူဘောင်များအပေါ်တွင် အခြေခံထားသင့်သည်။ သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်စပ်သည့် အသေးစိတ်ကျသောကိစ္စရပ်များ (ဥပမာ-ဆိုင်ယာနိုဒ်၊ သတ္တုတွင်းပိတ်သိမ်းခြင်း)တွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနနှင့် သတ္တုဦးစီးဌာနတို့ကြားတွင် ညှိနှိုင်းလုပ်ကိုင်သင့်ပြီး သတ္တုဥပဒေအောက်တွင် လိုက်လျောညီထွေကျင့်သုံးနိုင်အောင် လုပ်ကိုင်ကြရမည်။ အောက်ဖော်ပြပါ

အသေးစိတ်အကြောင်းအရာများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရမည်။

- ရေအသုံးပြုမှုနှင့် ရေ၏အရည်အသွေး။
- အညစ်အကြေးစွန့်ထုတ်ခြင်း။
- လေ၏အရည်အသွေး။
- အန္တရာယ်ရှိသော ပစ္စည်းများ (ဆာရာနိုက်နှင့် ပြဒါးအပါအဝင်)။
- ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ။
- ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများကို သုံးစွဲရယူနိုင်ရန်နှင့် အဆိုပါဝန်ဆောင်မှုများကို ပျက်စီးယိုယွင်းစေပါက ငွေပေးဆောင်ခြင်း။
- ဆူညံမှုနှင့် တုန်ခါခြင်း။
- စွမ်းအင် အသုံးပြုမှု။
- အမြင်အာရုံအပေါ် ကျရောက်သော အကျိုးသက်ဆိုင်မှုများ။
- သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းနေရာများ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းနှင့် သတ္တုတွင်းပိတ်သိမ်းခြင်း။

အလုပ်သမားနှင့် လုံခြုံရေး

- သတ္တုနည်းဥပဒေနှင့် ထွက်ပေါ်လာမည်ဖြစ်သည့် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဥပဒေ အောက်ရှိ ကဏ္ဍအလိုက် နည်းဥပဒေများအောက်တွင် သတ္တုတွင်းဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးနှင့်ဆိုင်သော လိုက်နာရမည့်စည်းကမ်းများနှင့် စံသတ်မှတ်ချက်များကို ဖွံ့ဖြိုးလာအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး သတ္တုတွင်း သဘောတူညီချက်(၁၇၆)ထဲတွင်ရှိသော နိုင်ငံတကာအလုပ်သမားအဖွဲ့အစည်း၏ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး နှင့် ကျန်းမာရေးအကြောင်းအရာများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိရပါမည်။
- လိုင်စင်ချထားပေးရာတွင် ခွင့်ပြုမိန့်လိုင်စင် ကိုင်ဆောင်ထားသူများအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်း (နိုင်ငံ တကာရှိ အလေ့အကျင့်ကောင်း) များကို လိုက်နာရမည်ဟုဖော်ပြထားရမည်။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၏ အသေး စိတ်လုပ်ငန်းစဉ်များဖြစ်သည့် အညစ်အကြေးထုတ်ခြင်းများ၊ ယိုဖိတ်မှုများမရှိစေရန် စီမံခန့်ခွဲမှုများ၊ သတ္တု တွင်းလုပ်ငန်းနေရာများ ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းနှင့် သတ္တုတွင်းပိတ်သိမ်းခြင်း၊ ပိတ်သိမ်းပြီးသည့် နောက်ပိုင်း အခြေအနေများ အစရှိသည်တို့ကို နိုင်ငံတကာအလေ့အကျင့်ကောင်းများနှင့် ကိုက်ညီအောင် ဆောင်ရွက်ရပါ မည်။ ထိုလိုအပ်ချက်စည်းကမ်းများကို လိုက်နာမှုရှိမရှိ စောင့်ကြည့်ရမည်ဖြစ်ပြီး လက်တွေ့လိုက်နာစေရန် ဆီလျော်သောငွေကြေးနှင့် ပြစ်ဒဏ်များကို ချမှတ်ပေးရမည်။
- သတ္တုတွင်းလုပ်သားများအတွက် အလုပ်လုပ်ချိန်အများဆုံးနှင့် အနားယူချိန်အနည်းဆုံး မည်မျှရှိရမည်ဟူသော အချက်ကို ရှင်းလင်းအောင် ဖော်ပြပေးရမည်။ အထူးသဖြင့် မြေအောက်သတ္တုတွင်းများနှင့် ရေထဲတွင် လုပ်ကိုင် ရသော လုပ်သားများအတွက်ဖြစ်သည်။
- အခြေခံကျသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ်၏ သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးရန် ကျန်ရှိနေသော အချက်(၅)ခုကို သဘောတူညီနိုင်ရေးနှင့် နိုင်ငံတကာအလုပ်သမား စံချိန်စံညွှန်းများနှင့်အညီ အများပါဝင်သော၊ ကျယ်ပြန့်သော အလုပ်သမားဥပဒေ မူဘောင်များကို ရေးဆွဲပြုစုရမည်။ နေ့စားအလုပ်သမား များအပါအဝင် အလုပ်သမားအမျိုးအစားများ အားလုံးအတွက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးနိုင်ရန် လုပ်ဆောင် ရပါမည်။ ကုန်သွယ်ရေးသမဂ္ဂ၏ လှုပ်ရှားမှုများထဲတွင် ပါဝင်သော အလုပ်သမားများကိုလည်း ကာကွယ်စောင့် ရှောက်မှုပေးနိုင်ရေးကို အားကောင်းအောင်လုပ်ရပါမည်။

- သတ္တုနည်းဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးများမြေအောက် သတ္တုတွင်းများ၌ အလုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်းကို တားမြစ်ထားသည့် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ဖယ်ရှားပစ်ရမည်။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ (ILO) သဘောတူညီချက် (၁၈၂) တွင် အကောင်အထည်ဖော် အသုံးပြု မည့်စာရင်းထဲတွင် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းသည် ကလေးသူငယ်များအားလုံးအတွက် 'အန္တရာယ်ရှိသော အလုပ် များ'အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်သတ်မှတ်ပေးရမည်။

မြေယာ

- အမျိုးသားအဆင့်မြေယာအသုံးပြုရေးမူဝါဒနှင့် (အမျိုးသားစားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံမှုရှိရေးအတွက် သစ်တောများ၊ ငါး လုပ်ငန်းနှင့်မြေယာများ တင်ဒါခေါ်ယူမှုများဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုရှိသော စီမံအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် FAO ၏ လမ်းညွှန်ချက်များအတိုင်း မြေယာအသုံးချမှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ခွဲခြားသတ်မှတ်ထားသော မြေယာအမျိုးအစားများကို ရှင်းလင်း၍ နားလည်ရလွယ်ကူအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။ သို့မှသာ စားနပ်ရိက္ခာ ဖူလုံရေးနှင့် မရိုးသားသည့် မြေယာ အရောင်းအဝယ်လုပ်ကိုင်ခြင်းများမှ လယ်သမားများကို သင့်တော်သည့် ကာကွယ်မှုများ ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ လက်ရှိမြေယာအသုံးချမှုနှင့်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်များ ပါဝင်သော အမျိုးသားအဆင့် မြေယာမှတ်ပုံတင် စာရွက်စာတမ်းတစ်ခုကို ပြုစုရမည်။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း (IFC) ၏ လုပ်ဆောင်ချက် စံချိန်စံညွှန်း (၅) နှင့် ကိုက်ညီရန် ၁၈၉၄ မြေသိမ်းဥပဒေကို ပြန်လည်ပြုပြင်ရမည်။
- သတ္တုစီမံကိန်းများအတွက် မြေယာဝယ်ယူရန်နှင့် မြေနှင့်အတူ ဆက်စပ်ပိုင်ဆိုင်မှုများ (ဥပမာ-အိမ်၊ သီးနှံ) စသည်များအတွက် လျော်ကြေးပေးချေသည့်အခါ တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းများကို လွတ်လပ်သော တတိယပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့ အစည်းများက လုပ်ကိုင်ရမည်။

ရပ်ရွာဒေသခံများ

ခွင့်ပြုမိန့်ရရှိသူများအားလုံးသည် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံ လက်မှတ် နှင့်/သို့မဟုတ် သတ္တုလုပ်ငန်းလိုင်စင်များအရ အောက်ဖော်ပြပါအချက်များကို လိုက်နာရန်လိုအပ်ပါသည်။

- အလုပ်သမားများနှင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကြောင့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ခံစားရသော ဒေသခံများနှင့် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးများ အပါအဝင် လူ့အခွင့်အရေးကို လေးစားလိုက်နာရမည်။
- ကိုင်တွယ်ဆုပ်ကိုင်နိုင်သော ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များနှင့် ကိုင်တွယ်ဆုပ်ကိုင်၍ မရသော ယဉ်ကျေးမှုအမွေ အနှစ်များကို ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ် အဆောက်အဦများ၊ ယဉ်ကျေးမှုအသိပညာများ၊ ဆေးဖက်ဝင်သောအပင်များ။

ထို့အပြင် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် (နှစ်ရှည်အကြီးစား ခွင့်ပြုမိန့်ရသော သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်လျှင်) အောက်ပါ အကြောင်းအရာများကို လိုက်နာသင့်သည် (သို့) လိုက်နာရန် အားပေးသင့်သည်။

- သက်ဆိုင်ရာဒေသခံ အကျိုးသက်ဆိုင်သူများမှ သဘာဝသယံဇာတများကို အသုံးပြုခြင်း အပါအဝင် ဂေဟ စနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအပေါ် ရေရှည်သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သော ဆိုးကျိုးများကို အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် ဖြေရှင်းခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရမည်။ ထိုဝန်ဆောင်မှုများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရန်အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များတွင် ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်းနှင့် လျော့ချခြင်းဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ ထည့်သွင်းရမည်။

- ဒေသခံများထံမှ ပစ္စည်းများဝယ်ယူခြင်းနှင့် ဒေသခံအလုပ်အကိုင်များအတွက် အစီအစဉ်များ လုပ်ဆောင်ရမည်။
  - ဒေသခံရပ်ရွာလူထုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့်အတူ ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးရေးသဘောတူညီချက် (CDA) များကို ညှိနှိုင်းကြရမည်။
- ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် သတ္တုလုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်သောဒေသရှိ ရပ်ရွာဖွံ့ဖြိုးရေး/ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လုပ်ဆောင်ပေးရာတွင် ဒေသခံများမှ ဦးစားပေးလုပ်ကိုင်စေချင်သောအရာများဖြစ်သင့်ပြီး ကုမ္ပဏီမှထောက်ပံ့ ပေးရန်အတွက်လည်း သင့်တော်မှုလည်းရှိရပါမည်။ ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ဘာသာရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော စီမံကိန်းများကို ရှောင်ရှားသင့်သလို ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားမှု (သို့) လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုများ ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ်နိုင်သော စီမံကိန်းများကိုလည်း ရှောင်ရှားသင့်ပါသည်။ ဖြစ်နိုင်လျှင် ထိုနေရာများရှိ အမျိုးသားအဆင့် (သို့) ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရအဖွဲ့ဖြိုးရေး အစီအစဉ် မဟာဗျူဟာနှင့်ကိုက်ညီမှုရှိသည့် ဒေသတွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမျိုးဖြစ်သင့်သည်။ သို့သော် အစိုးရမှ တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ရမည့် အခန်းကဏ္ဍဖြစ်သော ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေးအပိုင်းတွင် ကုမ္ပဏီများမှ တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ခြင်းမျိုးကို အစိုးရအနေဖြင့် အားမပေးသင့်ပါ။

၄။ ဥပဒေများကို လိုက်နာကျင့်သုံးမှုနှင့် ပါမစ်နှင့်သက်ဆိုင်သော တာဝန်၊ ဝတ္တရားများအား လိုက်နာမှု တိုးတက်လာစေရေး တွန်းအားပေးရန်။

ပြည်စုံပြီးနားလည်ရလွယ်ကူသော ဥပဒေမူဘောင်သည် အရေးပါသော်လည်း အကျိုးသက်ဆိုင်သူများ အားလုံးအနေဖြင့် ဥပဒေကို သိနားလည်မှုပိုမို များပြားလာစေရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ဤအချက်ထက်ပို၍ အရေးကြီးသော အချက်မှာ ဥပဒေစိုးမိုးတည်မြဲရန် ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရသူများအနေဖြင့် ပြဌာန်းထားသည့် ဥပဒေကို အသုံးပြုရန်နှင့် လက်တွေ့လိုက်နာမှုရှိလာစေရန် ထိန်းကွပ်မှုအတွက် လုံလောက်သောစွမ်းရည် များရှိရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ကဏ္ဍအလိုက်လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း (SWIA) သုတေသနအဖွဲ့တို့ရှိချက်များအရ ဥပဒေစိုးမိုးမှု များ အားနည်းခြင်း၏ အကြောင်းရင်းတစ်တစ်ပိုင်းမှာ အစိုးရဌာနများ၏ စွမ်းရည်မလုံလောက်ခြင်း ကြောင့်ဖြစ်သလို မတူညီသောအစိုးရဌာနအချင်းချင်းကြား ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု အားနည်းခြင်း၊ အထူးသဖြင့် ဒေသန္တရအဆင့်တွင် လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုကိစ္စများကြောင့်လည်းဖြစ်သလို၊ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားပြီး(သို့)ဖြစ်ပွား ဆဲနေရာများရှိ အချို့သောပြဿနာများကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများအပါအဝင် အထွေထွေအကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိခြင်းသည်လည်း ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ တိုးတက်မှုရှိလာအောင် ဆောင်ရွက်ရမည့်အဓိက အချက်များမှာ အောက်ဖော်ပြပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍရှိ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် လူမှုရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးစံချိန်စံညွှန်းများဆိုင်ရာ ပြဌာန်းချက်များ အထူးသဖြင့် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး(OHS)ဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာစီမံခန့်ခွဲရေးနှင့် မြေယာပြဿနာများသည် သတ်မှတ်ချက်များနှင့်အညီ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း ထိန်းကြပ်ကွပ်ကဲရန် အစိုးရဌာနအသီးသီးရှိ တာဝန်ရှိသူများ၏ တာဝန်ဝတ္တရားများကို ရှင်းလင်းမှုရှိအောင် လုပ်ဆောင်ထားရမည်။
- သတ္တုတွင်းများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးခြင်းပြုလုပ်သူများအားလုံးအတွက် လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များနှင့် သင်တန်းများပေးခြင်း။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း(EIAs)ကို အကဲဖြတ်နိုင်ရန်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များ (EMPs)၏ ကတိကဝတ်များကို လိုက်နာခြင်းရှိမရှိစောင့်ကြည့်နိုင်ရန် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၏ စွမ်းဆောင်ရည်များကို (ဒေသန္တရအဆင့် အပါအဝင်) တိုးတက်လာမှုရှိစေရန် မြှင့်တင်ပေးရမည်။
- ကုမ္ပဏီ၏တာဝန်ဝတ္တရားများကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရအာဏာပိုင်များမှ ထုတ်ပြန်ပေးရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် သဘောတူစာချုပ်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း/ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ် (EIA/EMP) နှင့်

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်၏ ကတိကဝတ်များအား လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းများ အစရှိသည်တို့ကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရ အာဏာပိုင်များမှ ထုတ်ပြန်ပေးခြင်း အားဖြင့် သတင်းမီဒီယာနှင့် ရုပ်ရှင်အသိုင်းအဝိုင်းရှိ ဒေသခံများ၊ ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲသူများ အစရှိသည့် ပတ်သက် ဆက်နွယ်သူများအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီများသည် တာဝန်ယူမှု၊တာဝန်ခံမှု ရှိစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

- ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ထုတ်ဖော်ဆောင်ရွက်မှုများအတွက် တရားဥပဒေဆိုင်ရာ တာဝန်များနှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုရှိသည်ကို သေချာအောင် ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၅။ တရားစီရင်ရေးနှင့် ပြင်ပတရားစီရင်ရေးစနစ်များဆိုင်ရာ ကုစားသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များ အားကောင်း လာစေရန်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားစီရင်ရေးစနစ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသည် လက်ရှိဆိုင်ငံထားစဉ်ဖြစ်စေ၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ပြန်လည်စတင်လာချိန်တွင်ဖြစ်စေ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများရှိ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများကြောင့် ကျရောက်လာသော ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ခံစားရသူများအနေဖြင့် ပြန်လည်ကုစားမှုများရရှိစေရေး သေချာရန်အတွက် တရားဝင် ဥပဒေရေးရာ လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် အခြားသောရွေးချယ်စရာ လမ်းကြောင်းများ လိုအပ်သည်။ အခွင့်အရေးရပိုင် ခွင့်ရှိသူများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ မကျေနပ်မှုများ၊တိုင်ကြားလိုမှုများရှိပါက လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့် ရှိရန်လည်း အရေးကြီးသည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာစုဝေးခွင့်နှင့် အဖွဲ့အစည်းဖွဲ့ခွင့်များသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အပြည့်အဝလုပ်ဆောင်ခွင့်ရရန် အာမခံထား ချက်မရှိသေးပါ။ ဒေသခံများ၊ အလုပ်သမားများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းနှင့် ပတ်သက်သော စိုးရိမ်ပူပန်မှုများအား တိုင်ကြားနိုင်ရန်နှင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများနှင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ကိုင်မှုများပြုနိုင် ရန်အတွက် အထက်ဖော်ပြပါ အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ထားမှုများကို ဖြေလျှော့ပေးရမည်ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်ကုစားခွင့်ရရှိရေးကို အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ရန် အစိုးရအနေဖြင့် အောက်ပါလုပ်ရပ်များကို ဆောင်ရွက် နိုင်သည်။

- စီးပွားရေးနှင့်လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ၏ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများအရ ကုမ္ပဏီများ အနေဖြင့် သတ္တုလုပ်ငန်းသံသရာ တစ်လျှောက်လုံးတွင် မကျေနပ်မှုများကို တိုင်ကြားနိုင်သည့် သင့်လျော်သော နစ်နာမှု ကုစားရေးယန္တရားများကို လက်တွေ့ထားရှိရေးကို လုပ်ငန်းလိုင်စင်ချထားပေးရာတွင် လိုအပ်ချက်တစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ပေးရမည်။ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ် (EMP) အတွက် (၆) လတာကြိမ် စောင့်ကြည့်လေ့လာ ခြင်းအစီရင်ခံစာတွင် အဆိုပါယန္တရား၏ ဆောင်ရွက်မှုများကို အများပြည်သူသိအောင် ထည့်သွင်းပေးရမည်။
- ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်၊ စီတန်းလှည့်လည်ခွင့်နှင့် ဆက်စပ်သော ဥပဒေများကို ပြင်ဆင်ပေးခြင်းအားဖြင့် ဆန္ဒပြ ခြင်းနှင့် ကန့်ကွက်ခြင်းများဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုများ ပပျောက်စေရန်နှင့် သတ္တုစီမံကိန်းကို ဆန့်ကျင်သည့်ငြိမ်းချမ်း စွာဆန္ဒပြသောသူများသည် တရားစွဲဆိုခံရခြင်း၊ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းများ မရှိအောင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- အကျိုးသက်ရောက်မှုများခံစားရသော ဒေသခံများအနေဖြင့် ကုစားမှုများရရှိရန်အတွက် ထောက်ပံ့ပေး သည့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများ (အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများသည် တရားဝင် မှတ်ပုံတင်ထားသည်ဖြစ်စေ၊ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်း မရှိသည်ဖြစ်စေ) ၏ အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍအဖြစ် အသိ အမှတ်ပြုရမည်။
- တရားရုံးမှတစ်ဆင့် ဒေသခံများအတွက်နစ်နာကြေးရရန် အခွင့်အလမ်းများ များပြားလာအောင် ဖန်တီးပေးသင့် သည်။ အနိမ့်ဆုံးအဆင့်တွင် အဆိုပါ အခွင့်အလမ်းများကို ပိတ်ပင်ခြင်းမျိုးမရှိသင့်ပါ။

■ ဒေသခံပါတ်သက်ဆက်နွယ်သူများနှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် ဆွေးနွေးမှုများကို ပြုလုပ်ထားသည်ဟူသောအချက်ကို လက်ဆုပ်လက်ကိုင်မပြနိုင်သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (EIAs) များကို ငြင်းပယ်ရမည်။ သို့မဟုတ် ကနဦးပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (IEE)/ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)၏ မူကြမ်းများကို ထုတ်ဖော်ရန် ပျက်ကွက်သော စီမံကိန်းအဆိုပြုသူများကိုလည်း ငြင်းပယ်ရမည်။

■ ခွင့်ပြုမိန့်လုပ်ငန်းစဉ်အမျိုးမျိုး၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေး ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ရေးအစီအစဉ်များ (SECP) ရေးဆွဲထားကြောင်း ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် ထုတ်ဖော်ပြသရန် လိုအပ်ပါသည်။ အကျိုးသက်ဆိုင်သူများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ရေး အစီအစဉ်များ (SECP) တစ်ခုသည် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) ထုတ်ဖော်ပြသခြင်းနှင့် အများပြည်သူများပါဝင်သောဆွေးနွေးပွဲများအတွက် ဥပဒေရေးရာလိုအပ်ချက်များ အဆိုပြုထားသော သတ္တုတွင်းနည်းဥပဒေအောက်ရှိ ဒေသခံလူမှုအသိုက်အဝန်းဖြင့် ညှိနှိုင်းခြင်းများ၊ ဌာနတိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးကို အလေးပေးဖော်ပြထားသော အမျိုးသားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့်ဥပဒေ၏ အပိုဒ် (၅) အောက်ရှိ "စီမံကိန်းမစတင်မီ အစိုးရ၊ ကုမ္ပဏီများနှင့် တိုင်းရင်းသားများကြားတွင် ညှိနှိုင်းမှုများ လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့၏ဒေသများတွင် တွင်းထွက်ကဏ္ဍ စီမံကိန်းများနှင့် အခြားသောစီးပွားရေးဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ ပြည့်စုံပြီး၊ တိကျသော သတင်းအချက်အလက်များရရှိရန်"ဟူသော အခွင့်အရေးများအပါအဝင် အမျိုးမျိုးသော ခွင့်ပြုမိန့်လုပ်ငန်းစဉ်များ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်စည်း ပေါင်းစပ်သင့်ပါသည်။

- ဌာနတိုင်းရင်းသားများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုများအပါအဝင် ဒေသခံရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းနှင့် ဒေသဆိုင်ရာ အစိုးရများနှင့်အတူ ဆွေးနွေးမှုများကို ပါတ်သက်ဆက်နွယ်သူများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေး ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ရေးအစီအစဉ်များ (SECP) တွင် ဦးစားပေး လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်မည့် အလားအလာရှိသော အခြေအနေနှင့် စမ်းသပ်တူးဖော်ခြင်းအဆင့်များတွင် ဒေသခံများအတွက်စီမံကိန်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့်မည်သို့သောအကြောင်းအရာများကိုမျှဝေပေးမည်ဟူသောအချက်နှင့် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ဆက်သွယ်ရေးအစီအစဉ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို ဖော်ပြသင့်သည်။
- ပါတ်သက်ဆက်နွယ်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုအစီအစဉ်များ (SECP) တွင် စီမံကိန်း၏သတင်းမီဒီယာပေါ်တွင် ဖော်ပြမည့်အချက်အလက်များနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ မီဒီယာမဟာဗျူဟာကို မျှဝေပေးသင့်သည်။
- ပါတ်သက်ဆက်နွယ်သူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုအစီအစဉ်များ (SECP) များကို ရေးဆွဲသင့်ပြီး၊ အနည်းဆုံး နှစ်စဉ် (သို့) လိုအပ်သည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်အရ ခွင့်ပြုမိန့် အဆင့်တိုင်းတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုသိမ်းဆေးဦးစီးဌာန/ သတ္တုတွင်းဦးစီးဌာနသို့ တင်သွင်းသင့်သည်။

သတ္တုတွင်းဥပဒေနှင့် အဆိုပြုထားသော သတ္တုတွင်းနည်းဥပဒေများသည် လက်ရှိတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို အားပေးထားခြင်းမရှိပါ။ တွင်းထွက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဖော်ဆောင်ရေး (EITI)၏ စံသတ်မှတ်ချက်များ (၂၀၁၆ ခုနှစ်)ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အားထုတ်မှုများသည် သတ္တုတွင်းကဏ္ဍနှင့် လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးခြင်းတို့မှ နိုင်ငံ့ဘဏ္ဍာငွေဝင်မှုကို ထောက်ပံ့ပေးနေကြောင်း ပိုမိုနားလည်လာသည်။ သို့သော် လိုင်စင်ချထားပေးခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်နှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ ခွင့်ပြုချက်ရထားသော စီမံကိန်း၏ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် သတ္တုတွင်းကဏ္ဍ၏ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေးဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများနှင့် ငွေကြေးစီမံ ခန့်ခွဲမှုနှင့်သက်ဆိုင်သော သတင်းအချက် အလက်များသည် သီးခြားဖြစ်နေပြီး ကွဲလွဲမှုများလည်းရှိနေသည်။ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ပိုမိုအားကောင်းလာစေရန် ထပ်ဆင့်လုပ်ဆောင်ရမည့် ခြေလှမ်းများတွင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သင့်သည်။

- တွင်းထွက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေး (EITI)၏ ၂၀၁၆ ခုနှစ်စံသတ်မှတ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သတ္တုတွင်း လုပ်ငန်းစီမံကိန်းများမှ ရရှိသည့် ဘဏ္ဍာငွေများနှင့် အခွန်ပေးဆောင်မှုများကို ပြီးပြည့်စုံစွာထုတ်ဖော် ကြေညာရမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်း ထုတ်ပြန်ကြေညာမှုများတွင် ကျောက်စိမ်းနှင့် ကျောက်မျက်လုပ်ငန်း ကဏ္ဍဆိုင်ရာ ဒေတာအချက်အလက်များ နှင့် နိုင်ငံပိုင်သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများမှ ရရှိသောဘဏ္ဍာဝင်ငွေများနှင့် ၎င်းဝင်ငွေများကို အစိုးရဌာနအေလျင်စီ များကြား လွှဲပြောင်းစီးဆင်းမှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဟိုတစ်စသည်တစ်စ ဖြစ်နေသော အချက်အလက်များ ကိုလည်း အပြည့်အဝထုတ်ဖော်ပြသရမည်။
- လက်ရှိအခြေအနေတွင် ရှုပ်ထွေးမှုရှိနေသော လိုင်စင်အမျိုးအစားများကို ရှင်းလင်းလွယ်ကူအောင် လုပ်ရမည်။
- လုပ်ငန်းလိုင်စင်ရရှိရန်အတွက် လိုအပ်ချက်များနှင့် ဆန်းစစ်အကဲဖြတ်သည့် သတ်မှတ်ချက်များကို ထုတ်ပြန် ကြေညာခြင်းအားဖြင့် အကျင့်ပျက်ချစားမှုအတွက် အခွင့်အရေးများနည်းပါးစေသလို စီမံကိန်းရေးချယ် ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အစိုးရ၏ တစ်ဦးတည်းကိုယ်ပိုင် ဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို လျော့ချနိုင်သည့်အပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ သူများ၏ ယုံကြည်မှုများကို တိုးတက်လာစေပါသည်။
- လိုင်စင်ချထားပေးခြင်းများအတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များ (ကာလကြာချိန်၊ တသီးပုဂ္ဂလကိစ္စများ၊ အဖိုးအခများ၊ ပြည်နယ်ပါဝင်ပတ်သက်မှု အခြေအနေများ စသည်တို့)ကို အတည်ပြုရမည်။ သဘောတူညီမှုစာချုပ်များအတွက် ညှိနှိုင်းမှုများကို ရှောင်ကျဉ်ရန်အတွက် စံသတ်မှတ်ချက်များရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံ များအရ ကြိုတင်စံသတ်မှတ်ထားသော အခြေအနေများသည် တစ်ဦးတည်းကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခွင့်များ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး အရ ဆုံးဖြတ်မှုများနှင့် အကျင့်ပျက်ချစားမှုများကို ရှောင်ရှားရန် အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းဖြစ်ပြီး တင်ဒါ၏ လုံခြုံ စိတ်ချမှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို တိုးမြှင့်စေပါသည်။
- အကျိုးအမြတ်များပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိသူများအပါအဝင် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ပါမစ်ကိုင်ဆောင်သူများ၏ သတင်းအချက် အလက်များကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီဖြစ်အောင် ထုတ်ပြန်ကြေညာရမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနည်းဥပဒေ (၄၅) အရ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်၏ ခွင့်ပြုချက်လျှောက်ထားမှု အတွက် အဆိုပြုလွှာအနစ်ချုပ်ကို ထုတ်ပြန်ပေးရမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနည်းဥပဒေ (၁၉၆/၁၉၉)အရ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင်မှ ပါမစ်ရထားသည့် သတ္တုတွင်းများသည် နှစ်စဉ် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသောအစီရင်ခံစာကို ထုတ်ပြန်ပေးရမည် ဟူသောအချက်ကို လိုက်နာလာအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။ ထိုထုတ်ပြန်ချက်များတွင် အခြားအကြောင်းအရာ အချက်အလက်များ ဖြစ်သည့်လက်တွေ့လည်ပတ်လျက်ရှိသည့်နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားများ၊ ပါတ်သက်ဆက်နွယ်သူများနှင့်အတူ စေ့စပ်ဆောင်ရွက်ခြင်းများနှင့် ဒေသခံများ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် ပတ်သက်၍ ပါဝင်သင့်သည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)၏ ထုတ်ဖော်ပြသခြင်းလိုအပ်ချက်များကို ပြဌာန်းရန်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)/ ကနဦးပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း(IEE)/ ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီ အစဉ်(EMP)များကို ဆောင်ရွက်နေသည့် စီမံကိန်းများ၏စာရင်းများကို အွန်လိုင်းပေါ်တွင် တင်ထားပြီးထုတ်ဖော် ပြသထားသည့် သက်ဆိုင်ရာစာရွက်စာတမ်းများကို ဝင်ရောက်ဖတ်ရှုနိုင်အောင် လင့်(ခ်)များကိုလည်း ဖော်ပြ ပေးထားရမည်။ သို့မှသာ ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီများ၏ ကတိကဝတ်များနှင့် လုပ်ငန်းဖြစ် စဉ်များကို ခြေရာခံနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီများမှတာဝန်ယူမှုတာဝန်ခံမှုရှိလာအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။

၇။ လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းများ တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေး တိုးမြှင့်လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် အန္တရာယ် ဖြစ်စေနိုင် သည့် အလေ့အကျင့်များကို လျော့ချရန်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဆင်းရဲသည့် ဒေသခံများစွာအတွက် လက်လုပ်လက်စား (သို့) တပိုင်တနိုင် သတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းများသည် အရေးပါသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း အရင်းအမြစ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ထိုလုပ်ငန်းများကြောင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ်တွင် ထင်ရှားသည့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများစွာလည်း ရှိပါသည်။ တစ်ပိုင်တနိုင် သတ္တုလုပ်ငန်းများတွင်လုပ်ကိုင်နေကြသောကလေးသူငယ်များအပါအဝင်အလုပ်သမားများနှင့်ဒေသခံအသိုက်အဝန်း များသည် ထိခိုက်လွယ်အုပ်စုများဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပြီး ဆိုးရွားသော အလုပ်သမားအခြေအနေများ၊ အန္တရာယ် ရှိသောပစ္စည်းများနှင့် ထိတွေ့ ရခြင်း၊ လုံလောက်သော ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို မရရှိခြင်းနှင့် တရားမဝင်အခွန် ကောက်ခံမှုများနှင့် အာဏာပိုင်များနှင့် ကုမ္ပဏီများမှ ဖိနှိပ်ခြင်းများကို ခံစားနေရပါသည်။ ထို့အပြင် တရားမဝင်လုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းများသည် အစိုးရ၏အရင်းအမြစ်များကို ထိခိုက်စေပြီး လာဘ်ပေး လာဘ်ယူခြင်းများ၊ တရားမဝင်ငွေကြေးစီးဆင်းမှုများနှင့် ဥပဒေဆိုင်ရာချိုးဖောက်ခြင်းများဖြစ်စေသည်။ ထို့ကြောင့် တပိုင်တနိုင်သတ္တုလုပ်ငန်းများကို တရားဝင်ပြဌာန်းရန်နှင့် တရားဝင်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ သို့မှသာ အစိုးရ၏ကြီးကြပ်မှုနှင့် အခွန်ကောက်ခံမှု အခြေအနေပိုမိုကောင်းမွန်လာစေမည်ဖြစ်ပြီး လက်လုပ်လက်စား သတ္တု တွင်း လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများအတွက် လုံခြုံရေးအခြေအနေတိုးမြှင့်လာသည့်အပြင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ကျန်းမာ ရေး၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးများနှင့်ဆိုင်သော စံသတ်မှတ်ချက်များသည်လည်း တိုးတက်လာမည်။ သို့သော် တရားဝင်ဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်သောလုပ်ငန်းစဉ်တွင် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများကိုယ်တိုင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းများ ရှိရမည်။ အစိုးရအနေဖြင့်လည်း တခြားနေရာမှ အတွေ့အကြုံများကို လေ့လာရမည်ဖြစ်ပြီး အောက်ပါအချက်များကို လုပ်ဆောင်သင့်သည်။

- အဆိုပြုထားသော သတ္တုနည်းဥပဒေ (၂၀၁၈)အတွင်းရှိ တစ်ပိုင်တနိုင်နှင့် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်း များနှင့်ပတ်သက်သော ရည်ညွှန်းချက်များအားလုံးကို ဖယ်ထုတ်ပစ်ပြီး၊ အဆိုပါ သက်ဆိုင်ရာအပိုင်းများကို စုစည်းကာ တပိုင်တနိုင်သတ္တုတွင်းကဏ္ဍအတွက် သီးခြားနည်းဥပဒေများအဖြစ် ထားရှိရမည်။
- သတ္တုလုပ်ငန်းများဆိုင်ရာ အစိုးရအချင်းချင်း ဆွေးနွေးပွဲမှ ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “၂၀၁၇ ခုနှစ် တပိုင်တနိုင်နှင့် အသေးစားသတ္တုလုပ်ငန်းများ စီမံအုပ်ချုပ်မှုဆောင်ရွက်ရန် အစိုးရအတွက် လမ်းညွှန်ချက်များ”ထဲတွင် ပါဝင် သော နည်းများကို အသုံးပြု၍ တပိုင်တနိုင် သတ္တုလုပ်ငန်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော ထိရောက်သည့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု မဟာဗျူဟာကို ရေးဆွဲပြီး အကောင်အထည် ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် စောင့်ကြည့်နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည်။ အဆိုပါ မဟာဗျူဟာတွင် အောက်ဖော်ပြပါအချက်များ ပါဝင်သင့်ပါသည်။
  - လက်လုပ်လက်စားသတ္တုလုပ်ငန်းများ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးများကို လျော့ချရန်နှင့် အဆိုပါကဏ္ဍ တရားဝင်ဖြစ်လာစေရန်အတွက် မျှော်မှန်းချက်၊ မူဝါဒနှင့် ချဉ်းကပ်မှုများ ရေးဆွဲရာတွင် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများနှင့် အခြားအကျိုး သက်ဆိုင်သူများ နှင့်အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။
  - လုပ်ငန်းခွင့်ပြုမိန့်ထုတ်ပေးသော လုပ်ငန်းစဉ်ကို ရှင်းလင်းလွယ်ကူအောင်လုပ်ရမည်။ ထို့အပြင် ပတ်ဝန်း ကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုများနှင့် အခွန်ကောက်ခံမှုများကိုလည်း ရှင်း လင်းလွယ်ကူအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်။ အခွန်ကောက်ခံမှုစနစ်သည် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်း များ တရားဝင်ဖြစ်လာစေရန် တွန်းအားပေးသည့်အနေဖြင့် နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ ငွေကြေး ပိုင်းဆိုင်ရာများအရ သုံးစွဲရယူရန်လွယ်ကူပြီး တပိုင်တနိုင်သတ္တုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများ လိုက်နာရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များမပါဝင်သော တားမြစ်ချက်များကို ထပ်မံ၍ မချသင့်ပါ။
  - လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများသည် သမဝါယမ (သို့) အသင်းအဖွဲ့ များ ဖွဲ့ စည်းလုပ်ကိုင် ခြင်းကို ပံ့ပိုးပေးခြင်းနှင့် အားပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ရမည်။ အကြွေးစနစ်များ၊ ဈေးကွက်များသို့ လက်လှမ်းမီ အောင်လည်း ကူညီပေးရမည်။

- အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ဆောင်ကြသော မိတ်ဖက်အဖွဲ့များနှင့် ပူးပေါင်းကာ တပိုင် တနိုင် သတ္တုလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်သူများ (အမျိုးသမီးများအပါအဝင်) ကို သင်တန်းများပေးရန်၊ လုပ်ငန်းခွင် ဆိုင်ရာကျန်းမာရေး၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုရှိသော အလေ့ကျင့် ကောင်းများရှိလာစေရန် လုပ်ကိုင်ရမည်။ ဥပမာအားဖြင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေးခြင်းနှင့် နည်းပညာများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ သင်တန်းများတွင် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများကို အဓိကထားပြီးပေးသော သင်တန်းများ၊ ပြဒါးအစားထိုး သုံးစွဲလုပ်ကိုင်ခြင်းများကိုလည်း အားပေးကြရမည်။
- လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းများ တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေး ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန်အတွက် အသိ ပညာပေးရေးအစီအစဉ်များတွင် အသေးစားနှင့် အကြီးစားသတ္တုလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရန် ခွင့်ပြုမိန့်ရရှိထားသူ များအကြား အပြန်အလှန်ဆွေးနွေးခြင်းများ ရှိလာစေရန် ဖန်တီးလှုံ့ဆော်ပေးရပါမည်။ လမ်းညွှန်ချက်များ အနေဖြင့် အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက် လက်လုပ်လက်စားသတ္တုလုပ်ကိုင်သူများနှင့် သတ္တုလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရန် တရားဝင်လိုစင် ကိုင်ဆောင်ထားသူများအကြား သဘောတူစာချုပ်ပုံစံကို လုပ်ဆောင်ရမည်။
- ကလေးလုပ်သားများ၏ အဆိုးဆုံးအခြေအနေများဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအလုပ်သမားအဖွဲ့ (ILO) ညီလာခံ၏ နံပါတ် (၁၈၂) တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းများတွင် ကလေးလုပ်သားများလုပ်ကိုင်မှုများ ပပျောက်စေရန်အတွက် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို လက်တွေ့အကောင် အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်။ အသိပညာပေးခြင်းများနှင့် ပညာသင်ကြားနိုင်ရေးများ တိုးတက် လာစေရန် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သလို ဤအကြောင်းအရာနှင့် ပတ်သက်၍ လုပ်ဆောင်နေသော သက် ဆိုင်သည့် ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပရှိ ပုဂ္ဂိုလ်များနှင့်လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်။
- လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ကိုင်သည့်နေရာများတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သည့် ကျောင်းများနှင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို လက်လှမ်းမီရန် ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။
- လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သူများအတွက် အခြားသော အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်း များ လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် အထောက်အပံ့ပေးသော အစီအစဉ်များကို အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့်အတူ ပူးပေါင်းပြီးထူထောင်ပေးရပါမည်။

အပိုင်း ၇.၂

သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း ကဏ္ဍရှိ ကုမ္ပဏီများသို့ အကြံပြုချက်များ

အပိုင်း (၇.၂) သည် အကြီးစားနှင့် အသေးစား သတ္တုလုပ်ငန်းကဏ္ဍ နှစ်ရပ်စလုံးတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသော မြန်မာ ကုမ္ပဏီနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများအား ရည်ညွှန်းထားပါသည်။

၁။ တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ပြုမူလုပ်ဆောင်မှုများအတိုင်း နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့်အညီ ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်ရန်။

ဥပဒေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်အစိုးရဝန်ကြီးဌာနများတွင် လျင်မြန်သော ပြောင်းလဲမှုစွမ်းဆောင်ရည်နှင့် အတွေ့အကြုံအားနည်းနေခြင်းကြောင့် အချို့သော ဥပဒေများချမှတ်ပြီးသည့်တိုင် ယင်းတို့တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ လုပ်ငန်းလည်ပတ်နေသော ကုမ္ပဏီများအတွက် မျှော်မှန်းထားသော တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ၏ ကျင့်ဝတ်စံချိန်စံနှုန်းများကို ထင်ဟပ်လိမ့်မည်ဟု အာမမခံနိုင်ပေ။ ထို့အပြင် နိုင်ငံ၏ဥပဒေများ အဆင်သင့်နေသားတကျ မဖြစ်သေးသည့်အချိန်အခါမျိုးတွင် ကုမ္ပဏီများမှ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံနှုန်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းအားဖြင့် ဒေသခံများနှင့် နိုင်ငံတကာ ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများကို ယုံကြည်မှု ပေးစွမ်းနိုင်ပါသည်။

- ကုလသမဂ္ဂ၏ စီးပွားရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများနှင့် ကိုက်ညီသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာမူဝါဒ ကတိကဝတ်များကို ချမှတ်ရန် (လိုက်နာရမည့် ကျင့်ဝတ်များကို သီးခြားထားရှိခြင်း (သို့) ကျယ်ပြန့်သည့် ကျင့်ဝတ်အတွင်းသို့ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း)။ မူဝါဒကို ချမှတ်သည့်အခါ International Bill of Human Rights နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အလုပ်သမားအဖွဲ့ချုပ်၏ Core Labour Conventions (အနည်းဆုံးဖြစ်စေ) တို့ကို ကိုးကားဖော်ပြထားသင့်ပါသည်။
- ကုမ္ပဏီများ၊ ၎င်းတို့၏ဝန်ထမ်းများနှင့် မိတ်ဖက်ကုမ္ပဏီများမှ လူ့အခွင့်အရေးများကို လေးစားလိုက်နာရမည်ဟူသော မျှော်မှန်းချက်ကို တိကျရှင်းလင်းစွာ ချမှတ်ရန်။
- UNGPs နှင့် အခြားသက်ဆိုင်သည့် စံချိန်စံနှုန်းများကို ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)အပါအဝင် ကုမ္ပဏီ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များ (ESMS)တွင် ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းရန်။ အပိုင်း ၅ တွင် စာပိုဒ်တစ်ခုချင်းစီ၏အဆုံး၌ ဆက်စပ်သည့် ကနဦးလုပ်ဆောင်မှုများ (initiatives)နှင့်အတူ သက်ဆိုင်သည့် စံချိန်စံနှုန်းများကို hyperlinks ဖြင့် စာရင်းပြုစုထားပါသည်။ ၎င်းစာရင်းတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည်။
  - အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်မီတီရေးရှင်း၏ လုပ်ဆောင်မှု စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်အုပ်စု၏ သတ္တုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ။
  - နိုင်ငံတကာ ဓာတ်သတ္တုနှင့် သတ္တုတွင်းကောင်စီ (ICMM) ၏ ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲရေး မူဘောင်။
  - ဆန္ဒအလျောက် လေးစားလိုက်နာနိုင်သော လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ။
  - နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကြီးများအတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့ (OECD) ၏ လမ်းညွှန်ချက်များ။
  - ပဋိပက္ခကြောင့် သက်ရောက်မှုခံစားရသည့်နေရာများနှင့် အန္တရာယ်ရှိသော နယ်မြေများရှိ သတ္တုသယံဇာတများအတွက် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအဖွဲ့ (OECD) ၏ လမ်းညွှန်ချက်များ။

၂။ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာသက်ရောက်မှုများအား ကြိုတင်သိမြင်နိုင်ရန် စစ်ဆေးခြင်း နှင့် ထိခိုက်စေနိုင်သည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအား ကြိုတင်တားဆီးခြင်းလုပ်ငန်း (human rights due diligence) ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန်။

ကုလသမဂ္ဂ၏ စီးပွားရေးနှင့်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများအရ ကုမ္ပဏီများသည် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ due diligence ကို လုပ်ဆောင်ရမည်ဟု မျှော်မှန်းချက်များပါရှိပါသည်။

ထိုသို့ လုပ်ဆောင်ခြင်းတွင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်ရမည်။

- ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော၊ လက်ရှိဖြစ်နေသော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအား သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း။
- အကဲဖြတ်လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်းမှ တွေ့ရှိချက်များကို လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုများတွင် လက်တွေ့ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်အတွင်းသို့ ပေါင်းစပ်ထည့်သွင်းခြင်း။
- သက်ရောက်မှုများအား စီမံခန့်ခွဲခြင်း၏ လုပ်ဆောင်မှုကို စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းနှင့် ဖြေရာခံခြင်း။
- သက်ဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ဆိုင်သူများအား အဆိုပါ လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အသိပေးမှုပေးခြင်း။

ကုမ္ပဏီကြောင့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် သဘာဝ ပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ကျရောက်လာသည့် ထိခိုက်မှုများအား ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)ကဲ့သို့သော ဆန်းစစ်မှုမျိုးဖြင့် ဆန်းစစ်၍ စီမံဆောင်ရွက်သည့် အခြားသော due diligence လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများအတွင်းသို့ အထက်ဖော်ပြပါ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ due diligence ကို ထည့်သွင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ပါသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော် လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်အပေါ် ကျရောက်လာသည့် သက်ရောက်မှုများမှာ 'အခွင့်အရေးပိုင်ဆိုင်သူများ'၏ အမြင်မှကြည့်သော် အများအားဖြင့် လူ့အခွင့်အရေး သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပါသည်။

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ထိရောက်စွာ စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ကုမ္ပဏီများမှ လုံလောက်သော လူ့အရင်းအမြစ်၊ ငွေကြေးနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များကို လုပ်ငန်းတစ်ခုချင်းစီအတွက် ဆီလျော်စွာ ချိန်ဆ၍ ခွဲဝေသတ်မှတ်ရန်။

- စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် စီမံကိန်းကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပင်တိုင်စီးပွားရေး လည်ပတ်မှု၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို စီမံခန့်ခွဲရန်လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အခြားသူများနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်း ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရာတွင် (ဥပမာ-ပစ္စည်းပံ့ပိုးပေးသည့် ကွင်းဆက်များနှင့် အကျိုးတူဖက်စပ်လုပ်ငန်းများ)လည်း လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကျင့်ဝတ်များကို လေးစားလိုက်နာရမည်ဖြစ်ပါသည်။
- လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ due diligence လုပ်ငန်းများဆိုင်ရာ တာဝန်ဝတ္တရားများကို စီနီယာအဆင့် စီမံအုပ်ချုပ်သူများအား တာဝန်ပေးခြင်း။
- ကုမ္ပဏီအတွင်း စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းအပြင် လိုအပ်ပါက ပြင်ပမှ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ ကျွမ်းကျင်သူများကို ခေါ်ယူသုံးစွဲရန်။ ဥပမာအားဖြင့် ရွှေ့ပြောင်းနေရာချထားခြင်း (သို့မဟုတ်) ဌာနေ တိုင်းရင်းသားများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များအား ဖြေရှင်းရန် ကျွမ်းကျင်သူများအား ငှားရမ်းလုပ်ကိုင်နိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းပြင်ပရှိ လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာကျွမ်းကျင်သူများ (သို့မဟုတ်) အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီနှင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းတို့ ဆွေးနွေးသည့်အခါမျိုးတွင် နှစ်ဖက်ကြား ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းပေးသည့် ကြားနေတတ်ယအုပ်စုအနေဖြင့် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ပါသည်။
  - လူ့အခွင့်အရေး သက်ရောက်မှုများကို စဉ်ဆက်မပြတ် အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းနှင့် စောင့်ကြည့်ကြည့်ရှုခြင်းကို စီစဉ်ဆောင်ရွက်ရန်။
  - ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း(EIA)ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းတွင်ပါရှိသည့် ဥပဒေအရ လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ရာတွင် လူ့အခွင့်အရေး သက်ရောက်မှုများကို ဖြေရှင်းရန်နှင့် ထုတ်ဖော်ကြေငြာခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပါသည်။

- အခွင့်အရေးများ ရရှိပိုင်ဆိုင်သူတို့အတွက် သတင်းအချက်အလက်များအား လက်လှမ်းမီသုံးစွဲနိုင်သည့် ပုံစံဖြင့် ပေးအပ်ကမ်းလှမ်းရန်။(နည်းပညာ မဆန်သော စကားလုံးများဖြင့် အနှစ်ချုပ်ရေးသား ထုတ်ဝေခြင်း၊ အစည်းအဝေးများတွင် ဒေသခံများ၏ သာသာစကားကို အသုံးပြုခြင်း)။
  - အလုပ်သမားများ၊ ဒေသခံရပ်ရွာ အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အခြားပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများ၏ တုံ့ပြန်အကြံပြုချက်များကိုရယူပြီး သင့်တော်သည့် အချိန်အခါမျိုးတွင် လုပ်ငန်းခွင်အဆင့် သက်ရောက်မှုများကို ရပ်ရွာ အသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ပူးပေါင်း၍ အတူတကွ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုနိုင်ရန်အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်။
- Due diligence လုပ်ငန်း၏ အကျိုးရလဒ်များကို အများပြည်သူသိရှိစေရန် အလို့ငှာမျှဝေရန်။
- ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ် (EMP)အတွက် လိုအပ်သည့် (၆) လတစ်ကြိမ် ထုတ်ပြန်ရမည့် စောင့်ကြပ်စစ်ဆေးခြင်းဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာတွင် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းကိစ္စရပ်များကို ထည့်သွင်းရန်။
  - လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ due diligence ၏ အကျိုးရလဒ်များကို ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲခြင်းဆိုင်ရာ အစီရင်ခံခြင်းအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင် (MIC) ပါမစ်ရရှိထားသည့် MIC သို့ နှစ်စဉ်ပေးပို့ရမည့် (နည်းဥပဒေ ၁၉၆) အစီရင်ခံစာတွင်လည်း ထည့်သွင်းဖော်ပြခြင်း။

၃။ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်နှင့် လျော့နည်းအောင် ပြုလုပ်ရန်။

ဤအပိုင်းသည် မြန်မာ့သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် SWIA သုတေသနလုပ်ငန်း (အပိုဒ် ၄-၅ တွင် ကြည့်ပါ) မှ သိရှိလာသည့် ဆိုးကျိုးများအပါအဝင် တွေ့မြင်သိရှိခဲ့ရသည့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ထားသလို လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ due diligence ရလဒ်များအရ တွေ့ရှိသည့် ဆိုးကျိုးများအား မည်ကဲ့သို့ စီမံခန့်ခွဲသင့်ကြောင်း အကြံပြုချက်များလည်း ပေးထားသည်။

မြေယာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာအမွေအနှစ်

- ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်း၏ မြေယာအခွင့်အရေးများအား အောက်ပါနည်းများဖြင့် လေးစားရန်။
  - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများမပြုမီ အချိန်ကာလတွင် တောင်းဆိုထားသည့် လက်ရှိမြေယာပိုင်ဆိုင်မှုများအား လေ့လာစုံစမ်းရန်။
  - တရားဝင် မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု သက်သေခံလက်မှတ် (သို့မဟုတ်) အခြားသော မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အထောက်အထားများ မရှိသော်ငြားလည်း အဆိုပါဒေသခံများမှ မြေယာပိုင်ဆိုင်သည်ဟု တောင်းဆိုမှုကို အသိအမှတ်ပြုပေးရန်။
  - အများပြည်သူမှ ဘုံအသုံးပြုသည့် မြေယာများကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် လေးစားရန်။
  - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်အားချမှတ်ခြင်းကို မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ တောင်းဆိုမှုများအား ထိရောက်စွာ ဖြေရှင်းပြီးသည်အထိ ခေတ္တရပ်ဆိုင်းထားရန်။
  - ကုမ္ပဏီ၏ မြေယာအသုံးပြုမှုအား ဆန့်ကျင်၍ တိုင်ကြားရန်အတွက် ဒေသခံများ အသုံးပြုသည့် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာနှင့် တရားစီရင်ရေးမဟုတ်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက် နှောင့်ယှက်ခြင်း မပြုလုပ်ရန်။
- ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်းကို စီစဉ်ခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း (IFC) ၏ စံသတ်မှတ်ချက် ၅ (ဆန္ဒမပါသော နေရာပြောင်းရွှေ့မှု)၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ အိုးအိမ်ပိုင်ဆိုင်ခွင့်နှင့် အမွေနှင့်ထုတ်ခြင်းဆိုင်ရာ အထွေထွေအကြံပြုချက် (၎င်းနှင့်ပူးတွဲပါရှိသည့် OHCHR ၏ အနှစ်ချုပ်လွှာ)နှင့် FAO ၏ တာဝန်ယူမှုရှိသော မြေယာရယူပိုင်ဆိုင်မှုဆိုင်ရာ သဘောဆန္ဒအလျောက်

လိုက်နာနိုင်သည့် လမ်းညွှန်ချက်များကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာရှိ ကောင်းမွန်သည့် လုပ်ဆောင်မှု စံနှုန်းများအား ကျင့်သုံးရန်။

- မြေယာနှင့်သီးနှံလျော်ကြေးပေးရန်အတွက် အမှီအခိုကင်းသည့် တတိယအုပ်စုမှတစ်ဆင့် ဈေးကွက်ပေါက်ဈေးနှုန်းထားနှင့် အမှန်တကယ် ကုန်ကျမှုများကို ထင်ဟပ်ကိုက်ညီမှုရှိသည့် တန်ဖိုးဖြတ်သတ်မှတ်ခြင်းကို ပြုသင့်သလို သင့်တော်သည့် ရပ်ရွာဒေသခံများနှင့်လည်း ထိုသို့တန်ဖိုးဖြတ်ရာတွင် ဆွေးနွေးလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ လျော်ကြေး မည်သူ့ကိုပေးမည်၊ မည်မျှပေးမည်ဟူသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်သောအခါ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပြောင်းရွှေ့နေရာချထားခြင်းကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သလို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း(IFC)၏စံသတ်မှတ်ချက်၅ကဲ့သို့သော အလေ့အထကောင်းများကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်။
- လုပ်ငန်းစတင်မလည်ပတ်မီ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအနေဖြင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အမွေအနှစ်များအား စစ်တမ်းကောက်ခံခြင်းကို ဒေသခံရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများ၊ ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်ဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များနှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။ ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်၍ မရနိုင်သော ခြပ်မဲ့နှင့် ကိုင်တွယ်စမ်းသပ်၍ ရနိုင်သောခြပ်မဲ့ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ အမွေအနှစ်များကို လေးစားတန်ဖိုးထားရန် နည်းနာများသတ်မှတ်ထားရှိရန်။ ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များတွင်လည်း သင့်တော်သည့် အခြေအနေများတွင် ယဉ်ကျေးမှုအမွေအနှစ်များ စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ် အခွင့်အလမ်းပါဝင်ရန်။

ရေနံနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု၊ စောင့်ကြည့်စစ်ဆေးခြင်းဆိုင်ရာဗျူဟာများနှင့် နည်းစနစ်များကို ထားရှိကျင့်သုံးရန်။ ၎င်းစီမံခန့်ခွဲမှု၊ ဗျူဟာနှင့် နည်းစနစ်တို့တွင် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိမှုများအား အစီရင်ခံသည့်စနစ်၊ လေထုသို့ အခိုးအငွေ့များ ထုတ်လွှတ်မှု အဆင့်ကို တိုင်းတာရန်နှင့် မြေ၊ လေ၊ ရေများကို စမ်းသပ်လေ့လာရန် လိုအပ်သည့် ပစ္စည်းကိရိယာများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုခြင်းမှ ရရှိသည့် အချက်အလက်များအား အမှီအခိုကင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုခုမှ စိစစ်အတည်ပြုခြင်း၊ ဆင့်တက်ပြုလုပ်ခြင်း (processing) တွင် အသုံးပြုသော အန္တရာယ်ရှိသည့် (ဥပမာ-ပြဒါး၊ ဆိုက်ယာနိုက်) ပစ္စည်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် လမ်းညွှန်ချက်များ၊ အညစ်အကြေး စွန့်ပစ်ခြင်းဆိုင်ရာ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ရေအသုံးချမှု အစရှိသည့် ကိစ္စရပ်များ ပါဝင်သင့်ပါသည်။
- ရေသုံးစွဲမှုနှင့် ရေအရင်းအမြစ်အပေါ် ကျရောက်လာသည့် သက်ရောက်မှုအား အထူးအလေးထားရန်။ အဆိုပြုထားသည့် ရေ (သို့/နှင့်) အမှန်တကယ် ရေသုံးစွဲမှုတို့အား သုံးသပ်အကဲ ဖြတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့သုံးသပ်ရာတွင် ဒေသခံရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းမှ သုံးစွဲနေသည့် ရေအရင်းအမြစ်များနှင့် လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှု အခြေအနေတို့အား ရည်ညွှန်းထားရှိရမည် ဖြစ်သလို ၎င်းဒေသရှိ အခြားသတ္တုနှင့်စက်မှုလုပ်ငန်းများကြောင့် ရေအရင်းအမြစ်အပေါ် ကျရောက်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသော သက်ရောက်မှုများနှင့် သင့်လျော်သည့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုလျော့ချရေးနည်းများအား ကျင့်သုံးလုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ ပါဝင်ရမည်ဖြစ်သည်။
- သတ္တုတွင်း လုပ်ငန်းတွင် အသုံးပြုသည့် ဆိုက်ယာနိုက်နှင့် ပတ်သက်၍ ရေးသားထားသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဆိုင်ယာနိုက် စီမံခန့်ခွဲမှု ကျင့်ဝတ်စာတမ်း(International Cyanide Management Code)အား ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ လုပ်ဆောင်ရန်။
- အသစ်ထွက်ရှိလာသည့် ဥပဒေ လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ လုပ်ငန်းစတင်မလည်ပတ်သည့် အချိန်မှစ၍ သတ္တုလုပ်ငန်းပိတ်သိမ်းခြင်းနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအတွက် လုံလောက်သော ငွေကြေးဘတ်ဂျက်နှင့် အစီအစဉ်ကို ခွဲဝေသတ်မှတ်ရန်။

လုပ်ငန်းခွင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေး

- အနည်းဆုံးအဆင့်တွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေ၏လိုအပ်ချက်များနှင့်ကိုက်ညီသည့် အသုံးတည့်သော လုပ်ငန်းခွင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေး (OSH) စီမံခန့်ခွဲမှု စနစ်တစ်ခုကို ထားရှိရန်။ ၎င်းစနစ်တွင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သင့်သည်။
  - ကျန်းမာရေးနှင့် လုပ်ငန်းခွင် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး သင်တန်း။
  - ထိခိုက်မှုကိုကာကွယ်သည့် အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း (PPE) များကို အခမဲ့ထုတ်ပေးခြင်း။
  - ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိမှုများအား အစီရင်ခံတင်ပြခြင်းနှင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးသည့် စနစ်။
  - ကျန်းမာရေး၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများအား ခြေရာခံ စုံစမ်းခြင်း။
  - ကျန်းမာရေး၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အရေးပေါ်ကိစ္စရပ်များအား စီနီယာအဆင့်ရှိသည့် စီမံခန့်ခွဲသူများထံ လွှဲအပ်ခြင်း။
  - ကျန်းမာရေး၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အန္တရာယ်များအား အကဲဖြတ် ဆန်းစစ်ခြင်းကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်
  - ထိခိုက်မှုများကို လျော့နည်းစေသော နည်းနာများ။
- မြန်မာနိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားဥပဒေနှင့်အညီ စကားရပ်များနှင့် အခြေအနေများကို ရှင်းလင်းစွာ သတ်မှတ်ဖော်ပြ ထားသည့် အလုပ်ခန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်များအား အလုပ် သမားများထံ ပေးအပ်ခြင်း။
- ကျန်းမာရေးအလုပ်သမားများ၏ အလုပ်သမားဆိုင်ရာအခွင့်အရေးကို လေးစားရန်။ ဥပမာ- ၎င်းတို့အား သင့်တော် သည့် လုပ်အားခပေးခြင်း၊ အလုပ်အချိန်ပိုများ လွန်ကဲစွာ မလုပ် ကိုင်စေခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးဆိုင်ရာ သင်တန်းများပေးခြင်းနှင့် သင့်တော်သည့် ထိခိုက်မှုကာကွယ်သည့် အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများကို အခမဲ့သုံးစွဲစေရမည်။
- ကုမ္ပဏီမှ အလုပ်သမားများအတွက် ထောက်ပံ့ပေးထားသည့် အိမ်ရာများသည် ရေရရှိမှု၊ အစားအစာရရှိမှု၊ အလင်းရောင်၊ လေ၊ မိလ္လာသန့်ရှင်းမှု အစရှိသဖြင့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို လုံလောက်စွာ ဖြည့်ဆည်းပေးထား ရမည်။ ထို့အပြင် ဝန်ထမ်းများ၏ လွတ်လပ်စွာ သွားလာလှုပ်ရှားခွင့်အား လွန်လွန်ကဲကဲ ကန့်သတ်ထားခြင်းများ မရှိစေရ။
- အလုပ်သမားများ၏ လုပ်လေစာများနှင့် သက်သေခံအထောက်အထားများကို သိမ်းယူထားခြင်းများ မပြုလုပ် ရန်။ ငွေကြေးစုဆောင်းမှု လျာထားချက်များကို အကြောင်းပြ၍ အတင်းအဓမ္မ ငွေကြေးသိမ်းဆည်းမှုမျိုးလည်း (အလုပ်သမားများအတွက် လက်လှမ်းမမီသောကြောင့်) မပြုသင့်ပါ။
- သမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်းနှင့် အဖွဲ့လိုက်ကိုယ်စားပြုခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြုထားရန်နှင့် ပံ့ပိုးပေးရန် တက်ကြွစွာ လုပ်ဆောင်ပေးရန်။ ကုမ္ပဏီ၏မူဝါဒများတွင် အလုပ်သမားများမှ သမဂ္ဂများသို့ ဝင်ရောက်ခြင်းအား ခွင့်ပြု ထားကြောင်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖော်ပြထားရမည်ဖြစ်သလို သမဂ္ဂအဖွဲ့တွင် ဝင်ရောက်ပါဝင်ခြင်းကို ကန့်သတ် ထားခြင်း မရှိသလို သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခြင်း (သို့မဟုတ်) စုပေါင်းညှိနှိုင်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ချိတ်ဆက် လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့ကြောင့် လက်စားချေခြင်းမျိုး မခံရစေရန် ကုမ္ပဏီများဖက်မှ သေချာအောင် လုပ်ဆောင်ပေး သင့်ပါသည်။
- အလုပ်သမားများမှ မကျေနပ်မှုများ၊ နှစ်နာမှုများကို အမည်မဖော်ဘဲ တိုင်ကြားနိုင်သည့် နှစ်နာမှုကုစားရေး ယန္တရားကို ထားရှိကျင့်သုံးရန်။ အလုပ်သမား ၃၀ အထက်ရှိသည့် ကုမ္ပဏီအားလုံးတွင် လုပ်ငန်းခွင်ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ရေး ကော်မတီဖွဲ့စည်းရန်မှာ ဥပဒေအရ လိုအပ်ချက်ဖြစ်ပြီး ၎င်းကော်မတီသည်လည်း မကျေနပ်မှု များ၊ နှစ်နာမှုများကို စနစ်တကျ ဖြေရှင်းသည့် အခန်းကဏ္ဍမှနေ၍ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သည်။

အမျိုးသမီးနှင့်ကလေးများ

သတ္တုလုပ်ငန်းများ၏ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများသည် အများအားဖြင့် အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် ပိုမိုကျရောက်လေ့ရှိပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ SWIA သုတေသနလေ့လာမှုတွင် သတ္တုလုပ်ငန်းများ၌ ကလေးအလုပ်သမားများရှိသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရသလို သတ္တုလုပ်ငန်းများကြောင့် ကလေးငယ်များ၏ ကျောင်းသွားရောက်နိုင်မှုကို ထိခိုက်ခြင်း၊ လုပ်ကိုင်မှု အရည်အသွေးတူသော်လည်း အမျိုးသမီးအလုပ်သမားများမှာ အမျိုးသားအလုပ်သမားများထက် လုပ်ခလစာနည်းနေခြင်းနှင့် ဒေသခံရပ်ရွာ အသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုပြုသည့်အခါမျိုးတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန် အခွင့်အရေးမရှိခြင်းတို့ကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။

■ ကုမ္ပဏီများသည် ကလေးအလုပ်သမား အသုံးပြုမှုကို တိုက်ဖျက်ရန်အတွက် အောက်ပါလုပ်ရပ်များကို ကျင့်သုံးနိုင်သည်။

- ကလေးလုပ်သား အသုံးပြုခြင်းအား ဆန့်ကျင်ဟန့်တားသည့် မူဝါဒကတိကဝတ်များ ချမှတ်ထားရန်။
- အသက် (၁၈)နှစ်အောက်ရှိသူ မည်သူမဆိုအား အလုပ်ခန့်ထားခြင်းကို တားဆီးရှောင်ရှားရန်အတွက် လုပ်ဆောင်ရန်။
- ကလေးအလုပ်သမားများအား အလုပ်ခန့်ထားခြင်း (သို့မဟုတ်) အလုပ်လုပ်ခြင်းအား မပိတ်ပင်ထားသည့် အခြေအနေများတွင် အဆိုပါကလေးလုပ်သားများ၏ အကူးအပြောင်းအတွက် မဟာဗျူဟာတစ်ခုချမှတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုကလေးအလုပ်သမားများသည် လုပ်ငန်းခွင်မှ ထွက်ခွာပြီးနောက်ပိုင်း ပညာရေးများ ဆက်လက် လေ့လာနိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် အန္တရာယ်နည်းပါးသည့် လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ငန်းဝင်ခွင့်တို့ ရရှိနိုင်စေရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ပေးရန်။
- ကလေးသူငယ်များအားအလုပ်မှရုတ်တရက်ထုတ်ပစ်လိုက်ခြင်းမပြုရန်။ ထိုသို့အလုပ်ထုတ်ပစ်ခြင်းကြောင့် မထင်မှတ်သည့် အကျိုးဆက်အနေဖြင့် ကလေးများသည် စားဝတ်နေရေးအတွက် တူညီစွာ အန္တရာယ်များသည့် အခြားအလုပ်အကိုင်များတွင် မလုပ်ဆောင်မိရေးကို ဂရုစိုက်ရန်။
- ကုမ္ပဏီမှ ၎င်း၏ စီမံကိန်းဧရိယာအတွင်း အခြားသတ္တုလုပ်ငန်းရှင်များအား တဆင့်ခံစာချုပ်ဖြင့် လုပ်ကိုင်ခွင့် ပေးသည့်အခါ (သို့မဟုတ်) လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းလုပ်သားများအား တူးဖော်လုပ်ကိုင်ရန် စီစဉ်ပေးသောအခါ ကလေးအလုပ်သမားများ ငှားရမ်းမှုကို ရှောင်ရှားစေရန်အတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းအပြင် သတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းဧရိယာအတွင်း ကလေးသူငယ်များရှိနေမှုကို မည်သို့လျှော့ချနိုင်ကြောင်းကိုလည်း ပူးပေါင်းတိုင်ပင်ရန်။ သို့သော်လည်း ကုမ္ပဏီများသည် အကျိုးဆက်အနေဖြင့် မတော်တဆ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆိုးကျိုးများအား ရှောင်ရှားရန်အတွက် ရည်ရွယ်ထားရမည်။ ဥပမာ - ကလေးငယ်များကို အခြားနေရာတွင် ထားခဲ့၍မရသော မိခင်အမျိုးသမီးများအား သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများတွင် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအဖြစ် အလုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းမျိုး။

■ အမျိုးသမီးများအား ခွဲခြားဆက်ဆံမှုကို ကုမ္ပဏီများမှ တိုက်ဖျက်သင့်သည်။ ထိုသို့တိုက်ဖျက်ရန် အောက်ပါအချက်များကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

- တူညီသည့် လုပ်ဆောင်မှုများအတွက် တူညီသည့်လစာရရှိရေး လုပ်ဆောင်ရန်။ အမျိုးသမီးလုပ်သားများသည် အမျိုးသားလုပ်သားများနှင့် တန်းတူညီမျှ အလုပ်လုပ်ကိုင်လျှင် မည်သည့်အခါမျိုးတွင်မဆို အမျိုးသမီးများအား လုပ်ခလစာ လျှော့ပေးခြင်းမျိုး မပြုရ။
- အလုပ်ခေါ်သည့်အခါတွင် ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမရှိစေရေးကို ကျင့်သုံးရန်။ အလုပ်ခေါ်သည့်အခါ အမျိုးသမီးများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းကို ရှောင်ရှားရန်လိုအပ်ပြီး အလုပ်ခေါ်စာနှင့် အလုပ်ခန့်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အချို့သောရာထူးများသည် အမျိုးသားများအတွက်သာ အကျိုးဝင်သည်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်မျိုး မရှိစေရ။

- အမျိုးသမီးအလုပ်သမားများအား လုပ်ငန်းခွင်တွင် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့် ရာထူးတက်ရေးအတွက် သင့်တော်သလို စွမ်းရည်များ မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် အလုပ်ခေါ်ရာတွင် ကျား/မ လျာထားချက်များပြည့်မီရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း။
- ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့်အတူ ဆွေးနွေးပွဲများပြုလုပ်သည့်အခါ အမျိုးသားများကသာ လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင် ထားခြင်းမျိုးရှိနေသဖြင့် အားတက်သရော အမျိုးသမီးများအား ထည့်သွင်းပါဝင်စေ၍ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေး ပေးရန်။

၄။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ နေရာများတွင် due diligence ကို အရှိန်မြှင့် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်။

တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ ထိန်းချုပ်ထားသည့်နေရာများအပါအဝင် ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာနေရာများ တွင် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ၏ ဖြစ်နိုင်ခြေမှာ အထူးများပြားသောကြောင့် ၎င်းနေရာများတွင် လုပ်ငန်း လည်ပတ်နေသည့် ကုမ္ပဏီများမှာ ပိုမိုအလေးထားဂရုပြုရန် လိုအပ်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကုမ္ပဏီများသည် အောက်ပါအချက်များအတိုင်း လိုက်နာလုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

- လက်ရှိနိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးအခြေအနေ၊ ပဋိပက္ခအနေအထားများနှင့်အရေးကြီးသည့်လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းကိစ္စရပ်များကို နားလည်သဘောပေါက်လာစေရန် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အတူ ဒေသအဆင့်နှင့် ပြည်ထောင်စုအဆင့်တို့တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်ဆောင် ရွက်ရမည်ဖြစ်သလို ထိုနေရာများတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော သို့မဟုတ် ဒေသ၌ကျွမ်းကျင်မှုရှိသော အစိုးရမဟုတ်သည့် ဒေသခံအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံတကာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ရန် လိုအပ်သည်။
- ပဋိပက္ခများအား ညင်သာစွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်းနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်ဖြောင့်မတ် မှန်ကန်စွာဖြင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ရန်မှာ များစွာခက်ခဲလွန်းသဖြင့် ၎င်းနေရာများတွင် လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင် မည်၊ မလုပ်ဆောင်မည် ဆိုသည်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်စဉ်းစားရန်။ အထူးသဖြင့် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက် မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်(NCA)တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးထားခြင်းမရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဆက်သွယ်လုပ်ဆောင်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဥပဒေအရ တရားမဝင်ခြင်း ဖြစ်နိုင်သလို ကုမ္ပဏီဝန်ထမ်းများအတွက်လည်း အန္တရာယ်ရှိကောင်း ရှိလာနိုင်သည့် အခြေအနေမျိုးဖြစ်သဖြင့် အဆိုပါ ဒေသမျိုးတွင် လုပ်ငန်းလည်ပတ်ရန်မှာ လက်တွေ့တွင် ခက်ခဲလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။
- အဂတိလိုက်စားမှုနှင့်လားပေးလားဘယူခြင်းကိုတိုက်ဖျက်ရေးအတွက် တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်း များ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများကို လိုက်နာကျင့်သုံးရန်။
- လက်နက်ကိုင် တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရနှင့်မသက်ဆိုင်သည့် အာဏာပိုင်များကိုပေးရသည့် အခကြေးငွေများနှင့်ပတ်သက်၍ အပါအဝင် ယေဘုယျအားဖြင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိလာစေရန် စတင်လုပ် ဆောင်ရန်။
- ပဋိပက္ခကို ဖြစ်ပွားစေသော စီးပွားရေးအလေ့အကျင့် ပြုမှုဆောင်ရွက်မှုများအား ရှောင်ရှားရန်။ ဥပမာအနေဖြင့် 'CSR' ဘတ်ဂျက်များကို အသုံးပြု၍ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းမှ ခေါင်းဆောင်များ နှင့် ရပ်မိရပ်ဖများအား ၎င်းတို့၏ လုပ်ငန်းအပေါ်ထောက်ခံမှုရစေရန် (သို့) ထောက်ခံမှု လက်မှတ်ထိုးပေးရန်အတွက် ငွေကြေးထောက်ပံ့ပေး ခြင်း(သို့) အခြား အကျိုးအမြတ်ရရှိစေမည့် ကတိကဝတ်များပြုခြင်း။
- လုပ်ငန်းလည်ပတ်လုပ်ကိုင်မှုများနှင့် လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်မှုအားလုံးသည် သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားသော မြန်မာ့ ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ လူမှုရေး၊ အလုပ်သမားများနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှုများနှင့်အညီဖြစ်စေရေး စိစစ်သေချာစေရန်။

- ဆန္ဒအလျောက်လေးစားလိုက်နာနိုင်သော လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ (VPSHR) အား လိုက်နာကျင့်သုံးရန်။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေးကော်ပိုရေးရှင်း၏ ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် ပတ်သက်သည့် လုပ်ဆောင်မှု စံသတ်မှတ်ချက်(၇) အပါအဝင် အဆိုပါလုပ်ဆောင်မှု စံသတ်မှတ်ချက်များ အားလုံးအားလိုက်နာကျင့်သုံးရန်။

၅။ သတ္တုတွင်းတစ်ခုချင်းစီတွင် နှစ်နာမူကုစားရေး ယန္တရားတစ်ခုတည်ထောင်ရန်။

ကုလသမဂ္ဂ၏ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများ တတိယ မဏ္ဍိုင် (3rd pillar)အရ ကုမ္ပဏီများသည် ကုစားမှုကို လုပ်ဆောင်ရန် (သို့မဟုတ်) အမှန်တကယ်သက်ရောက်မှုများကို ကုစားရန်အတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိသည်။ ထိုသို့ကုစားပေးရန် မိမိကုမ္ပဏီရှိနှစ်နာမူကုစားရေး ယန္တရားမှတစ်ဆင့် သို့မဟုတ် အခြားသော နှစ်နာမူကုစားရေး ယန္တရားများ (အစိုးရမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ၊ အစိုးရမဟုတ် အဖွဲ့များမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ (သို့မဟုတ်) တရားစီရင်ရေးပြင်ပယန္တရားများ) မှတစ်ဆင့် လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်သည်။ လူတစ်ဦးချင်းစီနှင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများမှ တိုက်ရိုက် လက်လှမ်းမီသုံးစွဲနိုင်သော ထိရောက်သည့် ကုမ္ပဏီ၏ နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားသည် ဆိုးကျိုးသက် ရောက်မှုများ ဆိုးရွားသည့် အခြေအနေသို့မရောက်မီ ကုမ္ပဏီများမှ စောလျင်စွာ ကြိုတင်ဖြေရှင်းနိုင်ရန်အတွက် အကူအညီဖြစ်စေပါသည်။ အသေးစား၊ အလတ်စားနှင့်အကြီးစား လိုင်စင်ရရှိထားသည့် ကုမ္ပဏီများမှာ အောက်ပါ အတိုင်း ဆောင်ရွက်သင့်သည်။

- ကုလသမဂ္ဂ၏ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများတွင် ဖော်ပြထားသည့် ညွှန်ကြားချက် ၃၁ ပါ ထိရောက်သည့် စံသတ်မှတ်ချက် ၈ ချက် (တရားဝင်မှု၊ လက်လှမ်းမီ အသုံးပြုနိုင်မှု၊ ကြိုတင်ခန်းမှန်းနိုင်မှု၊ တရားမျှတမှု၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ အခွင့်အရေးများနှင့် ကိုက်ညီမှု၊ စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာသင်ယူမှု၊ အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းခြင်းတို့အပေါ် အခြေခံထားမှု)နှင့် ကိုက်ညီသည့် လုပ်ငန်းခွင်အဆင့် နှစ်နာမူကုစားရေး ယန္တရားကို စတင်တည်ထောင် အသုံးပြုပါ။
- ဒေသအခြေအနေနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိစေရန် နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားအား ဒေသခံရပ်ရွာ အသိုက်အဝန်းများနှင့် အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပြီး တည်ဆောက်ရန်။
- မကျေနပ်မှုကို တိုင်ကြားရန်အတွက် ကုမ္ပဏီ၏ နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားကို သုံးမည်ဖြစ်စေ (သို့မဟုတ်) အစိုးရ (သို့မဟုတ်) တတိယအုပ်စုအဖွဲ့အစည်းများ၏ နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားကို သုံးမည်ဖြစ်စေ လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်အသုံးပြုနိုင်စေရန်။ ကုမ္ပဏီများသည် တရားစီရင်ရေးဆိုင်ရာ နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အခြေတည်စဖြစ်သည့် အလုပ်သမားမဂ္ဂများ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အားနည်းသွားအောင် မလုပ်ဆောင်ရန် ဂရုစိုက်သင့်သည်။ ကုစားမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် (သို့မဟုတ်) ပိုမိုထိရောက်သည့် ဒေသဆိုင်ရာတရားရုံးများကဲ့သို့သော သက်ဆိုင်သည့် အစိုးရမှတစ်ဆင့်ခံ နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားများ ပေါ်ထွက်လာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် တိုင်ကြားလိုသူများအနေဖြင့် အဆိုပါယန္တရားများအား သုံးစွဲလိုခြင်းကို လုပ်ငန်းအဆင့် နှစ်နာမူကုစားရေးယန္တရားအား ကန့်သတ်ခြင်းမျိုး မရှိသင့်ပါ။
- မကျေနပ်မှုများအား တိုင်ကြားသည့်သူများကို ကုမ္ပဏီအတွင်းနှင့် ပြင်ပတွင်လက်စားချေခြင်းမျိုး မခံစားရစေရေး ကာကွယ်တားဆီးရန်။ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုနှင့် လုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်စေ၊ နှစ်နာမူများကို တိုင်ကြားသူ (သို့မဟုတ်) စိုးရိမ်ပူပန်မှုများကို ဖော်ထုတ်ပြောဆိုသူဖြစ်သည့် တစ်စုံတစ်ယောက် (သို့မဟုတ်) အုပ်စုများအားဦးတည်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုပြုခြင်းမျိုးအား ရှောင်ကြဉ်ရန်။ ထို့အပြင် သတ္တုလုပ်ငန်းများအား တစ်ဦးတစ်ယောက်မှ ငြိမ်းချမ်းစွာဆန္ဒပြခြင်းကို ရဲများ၊ ပုဂ္ဂလိက(သို့) အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သော လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ (သို့မဟုတ်) အခြားသူများမှ ကြမ်းတမ်းစွာကိုင်တွယ်ခြင်း၊ နှိမ်နင်းခြင်းကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်ရန်။

၆။ ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများ အထူးသဖြင့် ဒေသခံများနှင့် အလုပ်သမားများနှင့် ညှိနှိုင်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ရန်။

SWIA၏ ကွင်းဆင်းသုတေသနအရ ကုမ္ပဏီများ သို့မဟုတ် အစိုးရမှ သတ္တုလုပ်ငန်းစီမံကိန်း အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများနှင့် အပြန်အလှန်တုံ့ပြန်ဆက်သွယ်မှု သမိုင်းအစဉ်အဆက်တစ်လျှောက် အနည်းငယ်သာ ရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့ပါသည်။ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ တွင်းထွက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေး(MEITI) တို့ကို မိတ်ဆက်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် အဆိုပါအခြေအနေသည် ပြောင်းလဲမှုအနည်းငယ်ရှိလာပြီဖြစ်သည်။ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများမှ MCRB သို့ ပြောပြ ချက်အရ ၎င်းတို့သည် ကုမ္ပဏီများနှင့် ယခုထက်ပိုမို၍ တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ပြောဆိုချင်ကြကြောင်း သိရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် ကုမ္ပဏီမှ အောက်ပါအချက်များကို လုပ်ဆောင်ပေးသင့်သည်။

- စီမံကိန်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည့် ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်ရန်နှင့် ပတ်သက်ဆက်နွယ် သူများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ၊ ရည်ရွယ်ချက်၊ တုံ့ပြန်ချက်နှင့် တာဝန်ခံဖြေကြားပေးမည့် လူပုဂ္ဂိုလ်များအား ဖော်ပြပါရှိသည့်ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ဆက်သွယ်ပြောဆို ခြင်း အစီအစဉ်တစ်ရပ်ကို ကျင့်သုံးရန်နှင့် မကြာခင်က မွမ်းမံပြင်ဆင်ထားရှိရန်။
- ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရာတွင် ဥပမာအားဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ် နည်းပါ တရားဥပဒေအရ လိုအပ်သည့် ဆွေးနွေးမှုများ၊ အလုပ်သဘောဆန်သည့် ဆွေးနွေးမှုများသာမဟုတ်ဘဲ အခြားသောနည်းလမ်းများဖြင့်လည်း ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်စေရန်။ လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ပြောင်းလဲခြင်းများ၊ ၎င်းတို့၏ သက်ရောက်မှုများနှင့် ပတ်သက်၍ အလုပ်သမားများ၊ ဒေသခံ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများ၊ ဒေသအစိုးရ၊ အရပ်ဖက် လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းဆောင်ရွက်ရန် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် နည်း ဗျူဟာတစ်ခု ချမှတ်ကျင့်သုံးရန်။
- ဒေသခံအလုပ်သမားများနှင့် ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းနေဖြင့် လက်လှမ်းမီရန်လွယ်ကူသည်။ ၎င်းတို့အား အန္တရာယ် မကျရောက်စေသည် ဆက်သွယ်မှုပုံစံ၊ အကြိမ်အရေအတွက်ဖြင့် ဆက်သွယ်ပြောဆိုရန်။ ထိုသို့ လုပ်ဆောင်နိုင် ရန် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများ၏အနေအထား၊ ဘာသာစကားနှင့် သင့်တော်သည့် ဆက်သွယ်မှုနည်းလမ်းများကို သိရှိနားလည်ရမည်ဖြစ်သလို စာအရေးအဖတ် တတ်မြောက်မှု၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အတားအဆီး များကို သတ်မှတ်ဖော်ထုတ်နိုင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။
- ဒေသခံ ရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများကို နားလည်နိုင်ရန်နှင့် ၎င်းတို့၏ လိုလားမှုများ၊ အရေးကြီးကိစ္စရပ်များ၊ နောက်ခံအကြောင်းအရင်း ပြဿနာများကို သိရှိသဘောပေါက်ရန်အတွက် ဒေသဆိုင်ရာရှိ အရပ်ဖက်အဖွဲ့ အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန်။
- အကျိုးသက်ဆိုင်သူများနှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများပြုလုပ်ရာတွင် အခွင့်အရေး ရပိုင်ခွင့်ရှိသူများ (ဥပမာ- သတ္တု လုပ်ငန်းကြောင့် ထိခိုက်နစ်နာမှုများကို တိုက်ရိုက်ခံစားရသူများ)အား ဦးစားပေးပါ။ များသောအားဖြင့် လျစ်လျူ ရှုမူခံရတတ်သော အခွင့်အရေးရပိုင်ခွင့်ရှိသူများနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့် ကြိုတင်စီစဉ်မှု များပြုလုပ်ရမည်။ သို့မှသာ ဆွေးနွေးမှုများတွင် ၎င်းတို့မှ ပြည့်ဝစွာပူးပေါင်းပါဝင်လာနိုင်မည်။ ထိုသို့ လျစ်လျူရှုခံရ တတ်သူများမှာ အမျိုးသမီးများ၊ ကလေးသူငယ်များ၊ မသန်စွမ်းသူများ၊ သက်ကြီးရွယ်အိုများ၊ လူနည်းစုများ၊ မြေယာမဲ့နှင့် စာမတတ်သူများဖြစ်သည်။
- ကုမ္ပဏီနှင့် ဒေသခံရပ်ရွာအသိုက်အဝန်းများကြား သတင်းအချက်အလက် မျှဝေနိုင်ရန်နှင့် အပြန်အလှန်ဆွေးနွေး မှုများ တိုးတက်လာစေရန်အတွက် ထိရောက်သည့်နည်းလမ်းများကို ကျင့်သုံးရန်။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဖြစ်နိုင်လျှင် ဒေသခံများမှ သိကျွမ်းရင်းနှီးနေပြီး ဒေသတွင်း နေထိုင်သူတစ်ဦးအား ဒေသခံများနှင့် ဆက်သွယ်

ပြောဆိုရန်အတွက် ဝန်ထမ်းအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းမျိုးလည်း ပါဝင်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် ဒေသခံများမှ သတင်း အချက်အလက် လာရောက်ရယူရန်၊ အလုပ်လျှောက်ရန်နှင့် တိုင်ကြားချက်များပြုနိုင်ရန်အတွက် ကုမ္ပဏီမှ ဒေသရုံးခွဲ (သို့မဟုတ်) ရုံးရှေ့မျက်နှာစာကို ဖွင့်လှစ်ထားရှိခြင်းမျိုးလည်း လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

- ဒေသခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် ကောင်းမွန်သည့် လူမှုဆက်ဆံရေးများကို တည်ဆောက်ရန်။ စီမံကိန်းကာလ တစ်လျှောက် ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းများအတွက် ဒေသခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းမှ ထောက်ခံမှုများ ရရှိအောင် အလုပ်ခန့်ထားခြင်း၊ ဒေသခံအလုပ်သမားများအား သင်တန်းပေးခြင်း၊ ကောင်းမွန်သည့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးမှုများနှင့် နှစ်နာမူကုစားရေး စီမံခန့်ခွဲမှုများကို လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။

၇။ ဒေသခံများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်များ၊ ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်နှင့် ဒေသ၏အကြောင်းကိစ္စများ တိုးတက် လာစေ ရေးလုပ်ဆောင်ရန်။

သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် ရေရှည်တွင် နိုင်ငံ့ဝင်ငွေကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်းအပြင် လုံလောက်သည့် ကုမ္ပဏီ၏ ထောက်ပံ့မှုဖြင့် ဂရုတစိုက်စီစဉ်ရေးဆွဲလုပ်ကိုင်လျှင် စီမံကိန်းဧရိယာအတွင်း ရေတိုဥှ်လည်း အပြုသဘောဆောင် သည့် သက်ရောက်မှုများကို ဖန်တီးပေးနိုင်သည်။ အချိန်ကြာမြင့်ပြီး အကောင်အထည်ပေါ်လာမည့် နှစ်ရှည် ဝင်ငွေ ဖန်တီးပေးခြင်းမျိုးထက် လက်ငင်းချက်ချင်း အကျိုးသက်ရောက်မှုမျိုး မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းလည်ပတ်သည့် သတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများမှ ပေးစွမ်းနိုင်သည့် အခြားသောအခွင့်အရေးများလည်းရှိပါသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် အောက်ပါ ကိစ္စရပ်များကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။

- ဒေသခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်း၏ အလိုဆန္ဒနှင့် အလုပ်အကိုင်လိုအပ်ချက်များကို ဖြေရှင်းနိုင်ရေးအတွက် ရေတို၊ ရေရှည်၊ ရေလတ်ဟူ၍ ကာလအပိုင်းအခြားအလိုက် နည်းပျူဟာများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန်။ ထိုနည်းပျူဟာတွင် အခြေခံပညာရေးနှင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက်လိုအပ်သည့် အရည်အချင်းကျွမ်းကျင်မှုများကို သင်ကြား ပေးမည့် အသက်မွေးဝမ်းကြောင်း သင်တန်းမျိုးဖြစ်နိုင်သလို အမျိုးသမီးများ (သို့မဟုတ်) ခွဲခြားဆက်ဆံရသည့် အခြား သောအုပ်စုများအား ထောက်ပံ့ခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။
- သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းနှင့် ချိတ်ဆက်ထားရှိမှုကို ထိန်းသိမ်းထားပြီး အကျိုးစီးပွားမျှဝေခြင်းကို ဖန်တီးပေးမည့် လူမှု ရေးဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အစီအစဉ်များကို ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းအတွက် (သို့မဟုတ်) ၎င်းတို့နှင့်အတူ (သို့မ ဟုတ်) ၎င်းတို့မှစီစဉ်လုပ်ဆောင်ရန်။ တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်လာစေရေးဆောင်ရွက်ရန်။ ဒေသလိုအပ်ချက်များဆိုင်ရာ အကဲဖြတ်ခြင်းနှင့် အသေးစားဖွံ့ဖြိုးရေး စီမံကိန်းများအားရွေးချယ်ပြီး စီမံခန့်ခွဲနိုင်ရန်အတွက် ဒေသခံများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်များကို မြှင့်တင်ပေးရန် အဆိုပါအစီအစဉ်များက ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်သည်။ ဤသို့သော အစီအစဉ် များရေးဆွဲရန်အတွက် ကုမ္ပဏီတွင် အရည်အချင်းပြည့်ဝသည့် ဝန်ထမ်းမရှိပါက ပြင်ပမှ တတိယအုပ်စုပံ့ပိုးပေးသူ များကို ငှားရမ်းခေါ်ယူနိုင်သည်။
- အဆိုပါအစီအစဉ်များ ရေးဆွဲရာတွင် ကျား၊မရေးရာ ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများအကြောင်း နားလည်ပြီး ထည့်တွက်ရန် နှင့် ကျား/မ မရွေး ပူးပေါင်းပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် စီစဉ်ပေးနိုင်သည်။
- ဒေသတွင်းရှိ အခွင့်ထူးခံလူအုပ်စုများနှင့် ဩဇာအာဏာရှိသူများ၏ ထောက်ခံမှုများ ရရှိလာစေရန်အတွက် ငွေပေးခြင်းမျိုးဟု ယူဆနိုင်သည့် ငွေလှူဒါန်းခြင်းမျိုး (ဘာသာရေးခေါင်းဆောင်များကို လှူဒါန်းခြင်း အပါအဝင်) ကို ရှောင်ရှားရန်။
- အကြီးစားစီမံကိန်းများအတွက်မူ ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးသဘောတူစာချုပ်(CDA) ကဲ့သို့သော ကုမ္ပဏီနှင့်ရပ်ရွာအသိုက် အဝန်းများကြားတွင် အလယ်အလတ်သက်တမ်းရှိ ဆက်ဆံရေးနှင့် ရေရှည်ဆက်ဆံရေးကို ပေးစွမ်းနိုင်မည့် သဘောတူညီမှုမျိုးရရှိရန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုရန်အတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်။

- တစ်ဆင့်ခံကန်ထရိုက်တာ၏ စွမ်းရည်နှင့် ဒေသတွင်းရှိ ပစ္စည်းပံ့ပိုးပေးသည့် ကွင်းဆက်အား တည်ဆောက်ပေးရန်အတွက် အသေးစားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် စီးပွားရေးစွန့်စားလုပ်ကိုင်လိုမှု အစီအစဉ်များအား အားပေးလှုံ့ဆော်ရန်။
- ပြည်ထောင်စုအစိုးရ၊ ဒေသအစိုးရအပြင် နိုင်ငံတကာမှ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ ဒေသဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက်ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်နေသည့်လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို နားလည်ရန်။ ၎င်းတို့နှင့် ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား www.themimu.info တွင်လည်း ရရှိနိုင်ပါသည်။
- အရည်အသွေးပြည့်မီသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများဆိုင်ရာ စီမံကိန်းဖော်ဆောင်နိုင်ရန် စနစ်ကျသော အစီအစဉ်များကို အစိုးရအာဏာပိုင်များနှင့်အတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းမှ အသုံးပြုမည့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ (ဥပမာ-လမ်းများ၊ ကျောင်းများ၊ ကျန်းမာရေးနှင့် စွန့်ပစ်ပစ္စည်းဆိုင်ရာအတွက် လိုအပ်သည့်ပံ့ပိုးမှုများ)ပေါ်တွင် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို ကုမ္ပဏီမှ နည်းနိုင်သမျှ နည်းအောင်လျော့ချရန် လိုအပ်ပြီး ဒေသအာဏာပိုင်များနှင့် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများအား တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပြီး ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်း၏ စားဝတ်နေရေးများ တိုးတက်လာပြီး စီမံကိန်းအတွက် အသုံးတည့်သည့် အရည်အသွေးပြည့်မီသော အခြေခံအဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ရေးအတွက် အစီအစဉ်များရေးဆွဲရန်။

၈။ တရားဝင်မဟုတ်သော လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းများကို တရားဝင်လုပ်ငန်းများ ဖြစ်လာစေရေး ထောက်ပံ့ကူညီမှုများပြုလုပ်ရန်။

အပိုင်း (၇.၁) (မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့ အကြံပြုချက်များ)နှင့် အထူးသဖြင့် အကြံပြုချက်(၇)သည် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းများကို တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေးအတွက် အကြောင်းအချက်များကို ဖော်ပြထားသည်။ ကုမ္ပဏီများ အနေဖြင့် တရားဝင်စီးပွားရေးကဏ္ဍနှင့် တရားမဝင်စီးပွားရေးကဏ္ဍတို့ကြား အပြန်အလှန်ဆက် သွယ်မှုများတိုးတက်လာစေရန် ဖြည့်ဆည်းပံ့ပိုးပေးခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဖော်ပြပါအချက်များကို လုပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းအား တရားဝင်ဖြစ်လာစေရန် ကူညီပေးနိုင်သည်။

- လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းတူးဖော်လုပ်ကိုင်သူများ၏ အခြေအနေကို နားလည်ရန်နှင့် အကြောင်းကိစ္စရပ်များအား ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးနိုင်ရန်အတွက် တက်ကြွစွာညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်။ ဥပမာအားဖြင့် ကုမ္ပဏီများသည် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းလုပ်သားများနှင့် ၎င်းတို့၏ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းရပ်များအား ဖြစ်မြောက်နိုင်စွမ်း လေ့လာခြင်းအဆင့်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး စီမံခန့်ခွဲမှုများတွင်ထည့် သွင်းလေ့လာသင့်သည်။ အထူးသဖြင့် သတ္တုတူးဖော်ရန် စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားသည့် မြေနေရာများအတွင်း လက်လုပ်လက်စား တူးဖော်နေကြသူများအား အဆိုပါလေ့လာမှုများတွင် ထည့်သွင်းသင့်သည်။ ၎င်းနှင့် ဆက်စပ်၍ ထပ်မံသိရှိလိုပါက ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ Mining Together toolkit ICMM နှင့် CASM တို့အပြင် ASM လုပ်ငန်းများအတွက် အခြားသော လမ်းညွှန်ချက်များအား လေ့လာဖတ်ရှုနိုင်ပါသည်။
- လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းတူးဖော်လုပ်ကိုင်သူများသည် လုပ်ငန်းခွင် ဘေးအန္တရာယ် ကင်းရှင်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေး၊ ပြဒါးအစားထိုးသုံးစွဲမှုများ ကဲ့သို့သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုရှိသော အလေ့အကျင့်ကောင်းများ လိုက်နာကျင့်သုံးရန်အတွက် ထောက်ပံ့ကူညီပေးရန် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များ၊ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။

၉။ တာဝန်ယူမှုရှိသော သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများ၏ အလေ့အကျင့်များ တိုးတက်လာစေရေး စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် လုပ်ဆောင်ရန်။

ကုမ္ပဏီများမှ စုပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း (သို့မဟုတ်) အချို့ကိစ္စရပ်များတွင် အကျိုးသက်ဆိုင်သူများမှ စုပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အဂတိလိုက်စားမှု ကဲ့သို့သော နက်နဲသည့်ကိစ္စရပ်များအား ဖွင့်ဟဆွေးနွေးနိုင်ရန် အခြေအနေပေးသလို ကုမ္ပဏီတစ်ခုချင်းစီ၏ ထိခိုက်နိုင်မှုကို လျော့ချပေးသည်။ စုပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် တန်းတူညီမျှရှိသော အခြေအနေတစ်ခုကို ဖန်တီးပေးသလို မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နှိုင်းယှဉ်နိုင်ဖွယ် အခြားနိုင်ငံများတွင် ကျင့်သုံးလိုက်နာနေသည့် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ သင်ယူရရှိသည့် အတွေ့အကြုံများကိုလည်း မျှဝေပေးနိုင်သည့် နေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ အစိုးရအနေဖြင့်လည်း တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီအား ချဉ်းကပ်ညှိနှိုင်းခြင်းမျိုးထက် အုပ်စုတစ်ခုနှင့် ညှိနှိုင်းလုပ်ဆောင်ရသည်မှာ လုပ်သားအင်အား သုံးစွဲမှုနည်းပါးသလို ပိုမိုလည်းထိရောက်ပေသည်။

သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍရှိ ကုမ္ပဏီများမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးများတွင် အောက်ပါအချက်များလည်း ပါဝင်သည်။

- မြန်မာနိုင်ငံ တွင်းထွက်သယံဇာတတူးဖော်ထုတ်လုပ်ရေး လုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေးအဖွဲ့ (MEITI)။ MEITI ၏ လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ အချက်အလက်များကို တက်ကြွစွာ ဖော်ထုတ်ပြသခြင်းအပြင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိခြင်းသည် ယေဘုယျအားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် အခြေအနေများ တိုးတက်လာခြင်းဟု ခံယူထားသည့် ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် MEITI ၏ စံနှုန်းများအောက်ရှိ 'အားပေးထားသည့်' နှင့် 'အကြံပြုထားသည့်' လိုအပ်ချက်များအား လိုက်နာကျင့်သုံးရန် တွန်းအားပေးသင့်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ထုတ်ပြန်ကြေညာရန် တွန်းအားပေးရမည့် အချက်များတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားရှိမှုများနှင့် အကျိုးအမြတ် ရရှိပိုင်ဆိုင်ခွင့်များနှင့် ပတ်သက်၍ ထုတ်ပြန်ကြေညာခြင်းများ ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် EITI နှင့်ပတ်သက်၍ အတွေ့အကြုံရှိထားသည့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများမှာလည်း ၎င်းအချက်များအား မျှဝေပေးနိုင်သည်။
- ဆန္ဒအလျောက်လေးစား လိုက်နာနိုင်သော လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ (VPSHRs)။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကနဦးလေ့လာမှုအဖွဲ့တစ်ခု ဖွဲ့စည်းထားခြင်း၊ မထားခြင်းပေါ် မူတည်၍ သတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများသည် နိုင်ငံတကာရှိ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စံသတ်မှတ်ချက်များအား လေးစားလိုက်နာခြင်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အတွေ့အကြုံများအား မျှဝေခြင်းတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်။ ထိုသို့မျှဝေခြင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် စံသတ်မှတ်ချက်များလည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။
- မြန်မာကုမ္ပဏီများနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများကြား အပြန်အလှန် လေ့လာမှုများတိုးမြှင့်ပေးရန်။ International Investors for Mineral Development Association (IIMDA) အဖွဲ့၏ အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သော နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် နိုင်ငံတကာရှိ စံချိန်စံနှုန်းများအား လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အတွေ့အကြုံ အများအပြားရှိသူများ ဖြစ်သောကြောင့် သတ္တုတွင်းကဏ္ဍတစ်ခုလုံး တိုးတက်လာစေရေးအတွက် မြန်မာနိုင်ငံ သတ္တုလုပ်ငန်းရှင်များအသင်း(MFMA)နှင့် တက်ကြွစွာ ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ရန်။ လုပ်ငန်းခွင်ဘေးန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးကိစ္စရပ်များသည် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးမှု၏ ဦးစားပေးကိစ္စရပ် ဖြစ်သင့်ပါသည်။ နိုင်ငံတကာမှ ကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်ကြသော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ အကြံပေးများနှင့် သတ္တုတွင်း အင်ဂျင်နီယာများအနေဖြင့်လည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အတတ်ပညာပိုင်း တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာစေရေး ထောက်ပံ့ပေးသင့်သည်။
- အနာဂတ်တွင် ထွက်ရှိလာနိုင်သည့် ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ချက်များ၊ ဥပဒေအသစ်များ၊ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များတွင် စီးပွားရေးအပိုင်းမှ ထင်မြင်ယူဆချက်များနှင့် အကြံပြုချက်များ ပေးပို့ထည့်သွင်းနိုင်ရန် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီး

ဌာန၏ သတ္တုတွင်းဦးစီးဌာန၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာန၊ သစ်တောဦးစီးဌာနတို့နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။ ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံကောင်းများ ရှိဖူးသည့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကုမ္ပဏီများသည် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့်အတူ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများတွင် ထိုသို့လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ထည့်သွင်းပြောဆိုသင့်သည်။

- ကုန်သည်များအသင်းမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ၊ လုပ်ငန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများမှတစ်ဆင့်ဖြစ်စေ အစိုးရပါဝင်သည့် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းကဏ္ဍစုံဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ရန်။ ဥပမာ-အလုပ်သမား ဥပဒေပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း၊ အခွန်အကောက်၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့် အဂတိလိုက်စားမှုအစရှိသည့် ကိစ္စရပ်များဆိုင်ရာ ဥပဒေမူကြမ်းများကို ဆွေးနွေးခြင်း။
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အခြေခံအချက်အလက်များကို မျှဝေနိုင်ရန်(အထူးသဖြင့် ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများနှင့် ရေနှင့်သက်ဆိုင်သည့် အချက်အလက်များကို မျှဝေနိုင်ရန်)အတွက် ပညာရှင်များ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်နေကြသော နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်းရှိ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။
- သတ္တုလုပ်ငန်းကဏ္ဍ၌ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ ရှားပါးနေခြင်းကို ဖြေရှင်းရန်အတွက်အစိုးရ၊ ပညာရှင်များ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့်အတူပူးပေါင်း၍ ပညာရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း သင်တန်းအစီအစဉ်များအား သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက် အရည်အချင်းများ ဆောက်တည်ပေးရေးအတွက် ကိုက်ညီအောင် ပြင်ဆင်မွမ်းမံခြင်း။ ဥပမာအားဖြင့် ပညာရေး၊ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ ပညာပေးခြင်းနှင့် သက်သေခံလက်မှတ်ထုတ်ပေးသည့် အစီအစဉ်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။
- အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများအား ထောက်ပံ့ပေးရန်နှင့် ပစ္စည်းပံ့ပိုးပေးသည့် ကွင်းဆက်များ တိုးတက်လာစေရေးအတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့်အတူ အစီအစဉ်များကို ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ရန်။
- လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းကဏ္ဍအား တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေးအတွက် ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန် စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖြင့် ကူညီထောက်ပံ့ရန်။

အပိုင်း ၇.၃

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများသို့ အကြံပြုချက်များ-

အပိုင်း(၇.၃)သည် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) အား လက်မှတ် ရေးထိုးထားသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ (EAOs)နှင့် လက်မှတ်မထိုးရသေးသည့် အဖွဲ့အစည်းများအား ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤအပိုင်း၏ အသုံးဝင်မှုသည် ဒေသအနေအထား၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ အားကောင်းခြင်းရှိမရှိနှင့် ၎င်းတို့၏နယ်မြေများ၌ တာဝန်ယူမှုရှိသော သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများ ဖြစ်ပေါ်လာစေရန် စိတ်ဝင်စားမှု ရှိမရှိပေါ်မူတည်၍ ဤအကြံပြုချက်များ၏သက်ဆိုင်မှုများ ကွဲပြားနိုင်ပါသည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာ နေရာများ၌ SWIA၏ ကွင်းဆင်းသုတေသန ပြုလုပ်ချက်အရ ၎င်းနေရာများတွင် သိသာထင်ရှားသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများနှင့် ရှင်းလင်းမှုမရှိသော ကြီးကြပ်ထိန်းကွပ်မှု အခြေအနေများရှိသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ လုပ်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသူများကလည်း သတ္တုလုပ်ငန်း၏သက်ရောက်မှုများအား ထိန်းကွပ်ခြင်းထက် လာဘ်စားခြင်း (Rent Seeking) ကိုသာ အဓိကအာရုံစိုက်နေကြသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။

သတ္တုလုပ်ငန်းနှင့်ပတ်သက်သည့် စည်းမျဉ်းဥပဒေများချမှတ်ရန် စိတ်ဝင်စားမှုရှိပြီး ဆွေးနွေးမှုများတွင် ဝင်ရောက်ပြောဆိုပိုင်ခွင့်ရရှိထားသည့် (ငြိမ်းချမ်းရေးတွေ့ဆုံညှိနှိုင်းမှုလုပ်ငန်းအစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့် ဆွေးနွေးခြင်း(သို့မဟုတ်) လူထုနှင့် မီဒီယာများမှတစ်ဆင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်း) တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများသည် နိုင်ငံတကာရှိ စံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အတွေ့အကြုံများကိုအခြေခံ၍ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းကာ စည်းရုံးလုပ်ဆောင်မည် ဆိုပါက ပို၍ထိရောက်မှု ရှိမည်ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါစံသတ်မှတ်ချက်များနှင့် အတွေ့အကြုံများကို SWIA၏ အပိုင်း ၅ တွင် ကဏ္ဍတစ်ခုချင်းစီ၏အဆုံး၌ မီးမောင်းထိုးဖော်ပြထားပါသည်။ ထို့အပြင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လည်း အမျိုးသားအဆင့် စည်းမျဉ်းဥပဒေမူဘောင်များ တစ်စပြောင်းလဲတိုးတက်လာမှုနှင့် အဆိုပါပြောင်းလဲမှုများ၏ သက်ရောက်မှုများအား ကောင်းစွာ နားလည် လာရန် လိုအပ်ပါသည်။ (အပိုင်း ၃ နှင့် ၄)

ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် သတ္တုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေများနှင့်ပတ်သက်၍ သိသာထင်ရှားစွာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများဆောင်ရွက်ရန် အစီအစဉ်များ ရေးဆွဲနေပြီးဖြစ်ပါသည်။ ၎င်းပြောင်းလဲမှုများတွင် အမျိုးသားအဆင့် သတ္တုသယံဇာတဆိုင်ရာ မူဝါဒ (ကျောက်မျက်မူဝါဒအပါအဝင် (သို့) သီးခြား ကျောက်မျက်မူဝါဒ)များ ချမှတ်ခြင်း၊ သတ္တုဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းဥပဒေများကို ထပ်မံပြင်ဆင်စိစစ်ခြင်း နှင့် ၂၀၁၅ တွင် ပြင်ဆင်ခဲ့သည့် ဥပဒေ တွင်ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျော့ချရေးကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်လည်းပါဝင်ပါသည်။ ဤဥပဒေဆိုင်ရာပြောင်းလဲမှုများနှင့် ဝေဖန်ဆွေးနွေးမှုများ ပြုနေဆဲ ဖြစ်သည့် သဘာဝသယံဇာတ ဖက်ဒရယ်စနစ် (natural resource federalism) သည် တိုင်းရင်းသားနယ်မြေများတွင် တာဝန်ယူမှုရှိသော သတ္တုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များ ပေါ်ထွက်လာရန်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် ရလာဒ်ကောင်းများ ထွက်ရှိလာစေရန်အတွက် အလွန် ဆက်စပ်မှုရှိပါသည်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများသည် မတူညီသည့်အဆင့်များ၌ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ကြီးကြပ်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် တိကျသောထူးတာဝန်များ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် အဆိုပြုမှုများ လုပ်ဆောင်ရန်၊ လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို အနည်းဆုံးအဆင့်တွင်ဖြစ်စေရန် မည်သို့လိုက်နာ ကျင့်သုံးရမည်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရေးနှင့် ဒေသခံရပ်ရွာ အသိုင်းအဝိုင်း၏ သဘောတူညီချက်အပါအဝင် ဌာနေတိုင်းရင်းသားများနှင့် တိုင်းရင်းသားလူနည်းစုများ၏ အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်ခြင်းအစရှိသည့်ကိစ္စရပ်များနှင့်ပတ်သက်၍ နည်းလမ်းများရှာဖွေလုပ်ဆောင်ရန် တိုက်တွန်းအားပေးပါသည်။

၁။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ သတ္တုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာမူဝါဒနှင့် ပါမစ်များသည် အမျိုးသားအဆင့်မူဘောင်များနှင့် ကိုက်ညီစွာတိုးတက်ပြောင်းလဲလာစေရန်နှင့် ဒေသခံများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုများ မြှင့်တက်လာစေရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ရန်။

- SWIA တွင် ဖော်ပြထားသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲနေသောပြည်ထောင်စုအဆင့် သတ္တုတွင်း လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဥပဒေ မူဘောင်အား လေ့လာရန်။ ထိုသို့လေ့လာရမည့် ဥပဒေမူဘောင်များ တွင် ၂၀၁၅ တွင် ပြင်ဆင်ထားသည့် သတ္တုတွင်း ဥပဒေ၊ ၂၀၁၈ နည်းဥပဒေများ၊ ၂၀၁၆ မြန်မာနိုင်ငံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ/၂၀၁၇ နည်းဥပဒေများ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဥပဒေနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအပြင် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း ပါမစ်ချထားပေးခြင်းနှင့် ဘဏ္ဍာငွေကောက်ခံခြင်းကဲ့သို့သော လုပ်ငန်းရပ်များတွင် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုကို လျော့ချထားသည့် ၄၅/၂၀၁၅ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့်ဥပဒေတို့ ပါဝင်သည်။
- ၂၀၁၅ခုနှစ်တွင်ပြဌာန်းထားသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ၏ အပိုဒ် (၅)တွင် ပါရှိသည့် လိုအပ်ချက်ဖြစ်သော “ဌာနေတိုင်းရင်းသားများသည် ယင်းတို့၏ ဒေသနယ်မြေအတွင်း သဘာဝသယံဇာတများ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် အခြားစီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ စတင်မလုပ်ကိုင်မီ အဆိုပါလုပ်ငန်းများနှင့်ပတ်သက်သည့် ပြီးပြည့်စုံပြီး တိကျသောသတင်းအချက်အလက်များရရှိရန် လိုအပ်ပေသည်။ သို့မှသာ အစိုးရ သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီများနှင့် ဒေသခံများအကြား ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ ပြုလုပ်နိုင်မည် ဖြစ်ကြောင်း”နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ချမှတ်နိုင်ရန် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။
- အမျိုးသားအဆင့် မူဘောင်များတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အခြားဒေသခံ ပါတ်သက်ဆက်နွယ်သူများအနေဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများ ချမှတ်ရာတွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုများ ရရှိရန်အတွက် ပါရှိသည့်အခွင့်အရေးများအား ရှာဖွေဖော်ထုတ်ခြင်း။ ဆက်လက်၍ ၎င်းအခွင့်အရေးများအား တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်၏ အပိုဒ် ၂၅ တွင် ပါရှိသည့် “ကြားကာလ အစီအစဉ်များ (interim arrangements)” တွင် မည်သို့ အသုံးပြုနိုင်ကြောင်း ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန်။
- ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိသည့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုလုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲထားသည့်နေရာများတွင် လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်နေသည့် ဂေဟစနစ်ဝန်ဆောင်မှုများအား ကာကွယ်ခြင်း၊ ဘေးကင်းလုံခြုံရေး၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ၊ ဒေသခံများအတွက် အကျိုးအမြတ်/ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေခြင်းနှင့် သတ္တုတွင်းပိတ်သိမ်းခြင်း/ပြန်လည်ထူထောင်ခြင်းတို့နှင့်သက်ဆိုင်သည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း၏ ဓာတ်သတ္တု သယံဇာတဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်/ဗျူဟာများအား ရေးသားပြုစုရန်။ ထိုကဲ့သို့သော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ဗျူဟာသည် အမျိုးသားအဆင့် သတ္တုသယံဇာတဆိုင်ရာ မူဝါဒရေးဆွဲရာတွင် ထည့်သွင်းရမည့်အချက်များအား အကြံပြုပေးနိုင်သလို ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးဆိုင်ရာ သတ္တုသယံဇာတဗျူဟာ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း အနေဖြင့်လည်း ရှိနေပေးနိုင်သည်။
- သင့်တော်သည့် အခြေအနေများတွင် သတ္တုအမျိုးအစားအလိုက် (ဥပမာ-ကရင်၊ မွန်၊ ရှမ်းပြည်နယ်များတွင် ထုံးကျောက်နှင့် ဝဒေသတွင် ခဲမဖြူ) တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းဆိုင်ရာဗျူဟာများ ချမှတ်နိုင်ရေးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန်။
- MEITI ၏ သက်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးပေးနိုင်ရန်အတွက် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အကျိုးစီးပွားကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းပေးမည့် တနိုင်ငံလုံးအတိုင်းအတာအရ တစ်သမတ်တည်းရှိသည့် mineral rights cadaster တစ်ခုကို တည်ထောင်နိုင်ရန် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၂။ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် သတ္တုလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန်အတွက် ပါမစ်ထုတ် ပေးခြင်းဆိုင်ရာ စံချိန်စံနှုန်းများနှင့် ကောင်းမွန်သော အုပ်ချုပ်မှုစနစ်များ တိုးတက်လာစေ ရန်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှု အောက်တွင်ရှိသည့် စီမံကိန်းနေရာများသို့ သွား ရောက်လေ့လာချက်များအရ အချို့သောနေရာများတွင် သတ္တုလုပ်ငန်း စီမံကိန်းများအတွက် ခွင့်ပြုချက်ပါမစ်ချ ထားပေးခြင်းနှင့် အခွန်ကောက်ခြင်းများကို တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ တရားဝင်ပြုလုပ်နေ သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရသလို သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးကို သိသာထင်ရှားစွာ သက်ရောက်မှုများ ရှိနေ သည် (အထူးသဖြင့် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းများကြောင့်) ကိုလည်း တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ SWIA ကွင်းဆင်း သုတေသနအရ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သော KNU (လေးထောင့်ကွက် ၂၄ ကိုကြည့်ပါ) တစ်ဖွဲ့တည်းတွင်သာ သတ္တုလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများရှိသည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရပြီး အခြားကျန်ရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများတွင်တော့ အဆိုပါစည်းမျဉ်း စည်းကမ်းများကို မတွေ့ရှိခဲ့ရပါ။

- ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာနေရာများတွင် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် သဘာဝပတ်ဝန်း ကျင်၊ လူမှုရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများအား စည်းကမ်းတကျထိန်းသိမ်းကွပ်ကဲရန်အတွက် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အုပ်ချုပ်မှုစွမ်းဆောင်ရည်မှာ နည်းပါးနေသေးသောကြောင့် သတ္တုလုပ်ငန်း စီမံကိန်းများအတွက် ခွင့်ပြုချက်ပါမစ်များ နောက်ထပ်ချထားပေးခြင်း သို့မဟုတ် လက်ရှိပါမစ် များကို သက်တမ်းတိုးပေးခြင်းအား ဆိုင်းငံ့ထားရေးကို စဉ်းစားရန်။ (၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် NLD ၏ အချို့သော ဝန်ကြီးချုပ်များမှအလားတူ ဆိုင်းငံ့ထားရေးကို မိတ်ဆက်ခဲ့ဖူးသည်။)
- အကယ်၍ ပါမစ်အသစ်ထုတ်ပေးခြင်း သို့မဟုတ် သက်တမ်းတိုးပေးခြင်းများ လုပ်ဆောင်ပါက အဆိုပါ ပါမစ်များ တွင် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံရေး စံသတ်မှတ်ချက်များ ပါရှိရန်နှင့် ၎င်းကုမ္ပဏီများ သည်လည်း ရှင်းလင်းသောလမ်းညွှန်ချက်များရရှိရန်လိုအပ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေး ကော်ပိုရေး ရှင်း (IFC) ၏ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ကျန်းမာရေးနှင့်ဘေးကင်း လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များ (သတ္တုလုပ် ငန်းဆိုင်ရာ အသေးစိတ်ညွှန်ကြားချက်များနှင့် အထွေထွေအချက်များနှစ်မျိုးစလုံး)တို့သည် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အသုံးတည့်မည့် အကိုးအကားကောင်းဖြစ်ပါသည်။ (အပိုင်း ၅ တွင် ကြည့်ရန်)
- ကွင်းဆင်းလေ့လာခြင်းနှင့် ထိခိုက်မှုများအား ကုစားခြင်းမရှိပါက စီမံကိန်းများအား လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ဆိုင်းငံ့ ထားစေခြင်း၊ ဒဏ်ရိုက်ခြင်းနှင့် လိုင်စင်များအား ပယ်ဖျက်ခြင်း အစရှိသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် စံသတ်မှတ်ချက် များကို လိုက်နာစေရန် ကြီးကြပ်ပေးခြင်း။ ထိုသို့ ကြီးကြပ်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်အတွက် လူ့အင်အားစွမ်းရည်နှင့် ငွေကြေးအရင်းအမြစ်များ ခွဲဝေထားရှိရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။
- လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၏ ထူးခြားသည့် သဘောသဘာဝကို ထင်ဟပ်စေသည့် နည်းလမ်းများ ဖြင့် အဆိုပါလုပ်ငန်းကဏ္ဍ တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေးကို ထောက်ပံ့ကူညီရန်။ (လေးထောင့်ကွက် ၂၇ တွင် လမ်း ညွှန်ချက်များကို ကြည့်ပါ)
- အသေးစားနှင့် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုလုပ်ငန်းများတွင် ပြဒါးသုံးစွဲမှု လျော့နည်းလာစေရန်နှင့် ပပျောက်သွား စေရေး ကူညီလုပ်ဆောင်ပေးရန်။ (လေးထောင့်ကွက် ၂၇ တွင် လမ်းညွှန်ချက်များကို ကြည့်ပါ)
- တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း/ ဒေသဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်မှုများနှင့် တိုင်းရင်းသား/ဒေသခံ ကုမ္ပဏီ များကြား (လက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်အတူ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နေသည့် ကုမ္ပဏီများအပါအဝင်) အကျိုးစီးပွားငြိစွန်းမှုများကို ရှောင်ရှားရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ကွဲပြားခြားနားမှုများကို တိကျသေချာစွာ သတ်မှတ်ထားရမည်။

- အခွန်ကောက်ခံရာတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဝင်ငွေသည် ကုမ္ပဏီ၏ထုတ်လုပ်မှု၊ အမြတ်အစွန်းများနှင့် အနီးစပ်ဆုံး ကိုက်ညီမှုရှိရေး ချဉ်းကပ်လုပ်ဆောင်ရန်။
- MEITI ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များကို လိုက်နာသည့်အနေဖြင့် သတ္တုလုပ်ငန်းများအတွက် ပါမစ်ထုတ်ပေးခြင်းနှင့် ဝင်ငွေရရှိမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရေးကို စတင်ဆောင်ရွက်ရန်။ အောက်ပါအချက်များအတိုင်း လိုက်နာလုပ်ဆောင်နိုင်သည်။
  - ဒေသတွင်း အခွန်နှင့် အခကြေးငွေကောက်ယူခြင်းကို ပိုမို၍ ကြီးကြပ်ဆောင်ရွက်ရန်။
  - ခွင့်ပြုချက်ပေးလိုက်သည့် ပါမစ်များနှင့်ပတ်သက်၍ သတင်းအချက်အလက်များကို အချိန်နှင့်တပြေးညီ ထုတ်ပြန်ရန်။
  - စီမံကိန်းများ၊ ပါမစ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ငွေပေးချေမှုများနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ၏ ဝင်ငွေများအားလုံးကို ထုတ်ဖော်ပြသရန်။
  - တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများမှ ခွင့်ပြုချက်ပါမစ်ရရှိထားသည့် ကုမ္ပဏီများသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုမ္ပဏီများညွှန်ကြားမှုဦးစီးဌာန(DICA)တွင် မှတ်ပုံတင်ထားပြီး ဖြစ်ကြောင်း စိစစ်ရန်။

၃။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် သက်ရောက်မှုများခံကြရသော ဒေသခံများ၏ အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ရန်။

ကုမ္ပဏီများမှ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိစေသည့် အခြေအနေများတွင် အချို့သော တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများသည် ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများအတွက် ထိရောက်စွာ ထောက်ခံ ပြောဆိုပေးသည်များရှိသည်။ သို့သော် အချို့သော အခြေအနေများတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများမှ ပါမစ်ထုတ်ပေးထားသည့် ကုမ္ပဏီများကြောင့် ဆိုးကျိုးပြဿနာများ ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းမျိုး လည်းရှိသည်။ အပိုင်း (၇.၁) နှင့် (၇.၂) တို့တွင် ပါရှိသည့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်း၊ မကျေနပ်မှု၊ နစ်နာမှုများကို ဖြေရှင်းသည့်စနစ်၊ ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် အပြုသဘောဆောင်သော ဆက်ဆံရေးများတည်ဆောက်ခြင်း ဥပမာအနေဖြင့် အလုပ်ခန့်ခြင်းနှင့် ဒေသခံအလုပ်သမားများကို သင်တန်းပေးခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင်ဆောင်ထားသည့် အခြေအနေမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ အစည်းများ၏ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ဆန္ဒအလျောက် လေးစားလိုက်နာနိုင်သော လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအခြေခံမူများ (VPSHR)နှင့်အညီ လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးသလို တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား သင်တန်းပေးရာတွင်လည်း ထိုစံနှုန်းများကို ထည့်သွင်းဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပြီး စာချုပ်ချုပ်ဆိုခြင်းဆိုင်ရာ စီစဉ်လုပ်ဆောင်မှုများတွင်လည်း အဆိုပါစံနှုန်းများအား ထည့်သွင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။

အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများသို့ အကြံပြုချက်များ

၁။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများခံစားကြရသော ဒေသခံများအတွက် ကြိုတင်ကာကွယ်ပေးခြင်း၊ လျော့ချခြင်းနှင့် ကုစားခြင်းများရရှိစေရေး အထောက်အပံ့ပေးရန်။

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးပေါ် ကျရောက်လာသည့် သက်ရောက်မှုအများအပြားကို SWIA ၏ အပိုင်း(၅)တွင် ဖော်ပြထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏အခွင့်အရေးများကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ရန် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အထောက်အပံ့များ လိုအပ်ပါသည်။ အရပ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်ထိရောက်သော စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများ လုပ်ဆောင်ရန် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက် အဖွဲ့အစည်းများ၏ အထောက်အပံ့များလိုအပ်သလို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ပတ်ဝန်းကျင် ကောင်းတစ်ခုရရှိရန်လည်းလိုအပ်ပါသည်။ အပိုင်း(၇.၁)တွင် ဖော်ပြထားသော မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသို့ အကြံပြုချက်များတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် နောက်ဆက်တွဲ စောင့်ကြည့်လေ့လာမှုများအတွက် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများမှ ထိခိုက်ခံရသော ရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းအား စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ခြင်းနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် မြှင့်တင်ခြင်းများလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းသည့် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍတွင်ပါဝင်ကြောင်း မီးမောင်းထိုး ဖော်ပြထားပါသည်။ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အောက်ဖော်ပြပါ အကြောင်းအရာများမှတစ်ဆင့်လည်း အဆိုပါဆောင်ရွက်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ပေးနိုင်ပါသည်။

- သယံဇာတနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနမှဦးဆောင်ပြီး ရေးသားပြုစုထားသော အများပြည်သူ ပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို ကျင့်သုံးလိုက်နာရန် ဆွေးနွေးလှုံ့ဆော်ပေးခြင်းဖြင့် သတင်းအချက်အလက်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ ဘာသာစကားအသုံးပြုခြင်းများ၊ အသိပေးစာများထုတ်ပြန်ခြင်းနှင့် အချိန်အတိုင်းအတာကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းတို့အပြင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းပါဥပဒေအရ လိုအပ်ချက်များဖြစ်သော အများပြည်သူပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းနှင့် ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်းများကို ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနမှ အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးနှင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်လာစေရေးကြိုးကြပ်ခြင်းတို့အတွက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသည့်လုပ်ငန်းစဉ်များ အဓိပ္ပာယ်ရှိကြောင်း သေချာစေမည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို အသုံးပြု၍ ပိုမိုတာဝန်ယူမှုရှိသော သတ္တုတွင်း တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ ပေါ်ထွက်လာစေခြင်း။ ယနေ့လက်ရှိအချိန်အထိ လုံလောက်သော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခြင်းများ မပြုလုပ်ဘဲ (သို့) ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှု ခံစားကြရသောဒေသခံများ၏ သဘောထားအမြင်များကို ထည့်သွင်းထားခြင်းမပြုဘဲ (သို့) ဥပဒေအရ လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်းမရှိဘဲ သတ္တုလုပ်ငန်းကဏ္ဍဆိုင်ရာ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များကို ဆောင်ရွက်နေကြပါသည်။ ဤပုံစံအတိုင်းလည်း ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သွားနိုင်ခြေရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်များကို ကိုယ်တိုင် ပြန်လည် စိစစ်သုံးသပ်နိုင်ရန်နှင့် ကိုယ်ပိုင်ထင်မြင်ယူဆချက်များကို မှတ်ချက်များအနေဖြင့် တင်ပြနိုင်ရန်အတွက် ကျွမ်းကျင်မှုရှိလာစေရေး ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်သလို ဒေသခံများမှလည်း ထိုကဲ့သို့ လုပ်ဆောင်လာနိုင်ရန်အတွက် ပိုင်းဝန်းကူညီပံ့ပိုးပေးရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။
- ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပွဲများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် အမျိုးသမီးများနှင့် အခြားချန်လှုပ်ခြင်းခံရသော အုပ်စုများလည်း အဆိုပါဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပါဝင်လာနိုင်ရန်အတွက် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ပေးခြင်း။

- ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်လာနိုင်စေရန် ဒေသခံများနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို မြှင့်တင်ပေးရမည်ဖြစ်သလို ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ပါဝင်သော ဆွေးနွေးပွဲများကဲ့သို့သောလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဒေသခံများ၏ ရပိုင်ခွင့်အခွင့်အရေးများကို ကာကွယ်ပေးရမည် ဖြစ်သည်။
- လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများ၊ သတ္တုတွင်းဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းခွင် လုံခြုံရေးနှင့် ကလေးလုပ်သားများ အစရှိသည့် လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများ အများဆုံးဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် အခြေအနေများတွင် လုပ်ကိုင်နေသော ဒေသခံများကို သင်တန်းပေးခြင်းနှင့် အသိပညာမြှင့်တင်ပေးခြင်းလုပ်ငန်းများကို အမှီအခိုကင်းစွာဖြစ်စေ (သို့မဟုတ်) ကုမ္ပဏီများ၊ အစိုးရ (သို့မဟုတ်) ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့်ပူးပေါင်း၍ဖြစ်စေလုပ်ဆောင်ကြရပါမည်။
- ထုတ်ဖော်ကြေညာလိုက်သော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှုအစီ အစဉ်များ ပေါ်တွင် မှတ်ချက် သဘောထားများ ပေးပို့ခြင်းနှင့် ဒေသခံများမှလည်း ထိုကဲ့သို့ ပေးပို့နိုင်ရန် ကူညီပေးရပါမည်။
- ထုတ်ဖော်ကြေငြာခြင်း၊ အများပြည်သူပူးပေါင်းပါဝင်ခြင်းများနှင့်ပတ်သက်၍ သတ်မှတ်ထားသော စံချိန်စံညွှန်း များနှင့်ကိုက်ညီအောင် လုပ်ဆောင်ထားခြင်းမရှိသော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း မူကြမ်းများကို ငြင်းပယ်ရန်အတွက် ဆော်ဩကြရပါမည်။
- အကယ်၍ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA) ဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ကုမ္ပဏီများသည် ပညာ ရှင်မဆန်သော အပြုအမူများကို လုပ်ဆောင်နေလျှင် (သို့) ပဋိပက္ခများဖန်တီးစေသော အပြုအမူများကို လုပ် ဆောင်နေလျှင် (သို့မဟုတ်) ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်/ပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာ ဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်များပါ ကတိကဝတ်များကို လိုက်နာကျင့်သုံးခြင်းမရှိလျှင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်း သိမ်းရေးဦးစီးဌာနသို့ တုံ့ပြန်ချက်များ ပေးပို့ရမည်ဖြစ်သည်။

ဒေသခံများမှ သက်ရောက်မှုများကို စောင့်ကြည့်ရေးနှင့် ကုစားမှုများ ရရှိရေးအတွက်လည်း အရပ်ဘက်လူမှုအဖွဲ့ အစည်းများမှ အောက်ပါအတိုင်း အထောက်အပံ့များ ပေးနိုင်ပါသည်။

- ဒေသခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းများကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်းများပြုလုပ်ပြီး တရားဝင်လူမှုရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်း ကျင် စီမံခန့်ခွဲမှုစနစ်များအပြင် သက်ရောက်မှုများကိုလည် စောင့်ကြည့်လေ့လာခြင်း လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်းသို့ အဆိုပါဆန်းစစ်ချက်၏ ရလဒ်များကို ပေါင်းစည်းထည့်သွင်းနိုင်ပါသည်။
- သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ နှစ်နာမူများကုစားရေးယန္တရားများကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဒေသ ခံရပ်ရွာအသိုင်းအဝိုင်းနှင့် အလုပ်သမားများ၏ သဘောထားအမြင်များကို ထည့်သွင်းနိုင်ရန် ကူညီ ထောက်ပံ့ ပေးရမည်။
- ကုမ္ပဏီများ၏ ပတ်ဝန်းကျင် စီမံခန့်ခွဲမှု အစီအစဉ်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဆိုင်ရာ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု သက်သေခံလက်မှတ်များပါ ဥပဒေအရ လိုက်နာရမည့်ကတိကဝတ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ရွက်ရေးပေါ်တွင် အခြေခံ၍ ကုမ္ပဏီများနှင့်အတူ စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုများကို လုပ်ဆောင်ကြရပါမည်။
- သတ္တုတွင်းအလုပ်သမားသမဂ္ဂ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းကို ပံ့ပိုးပေးရပါမည်။

၂။ ဆက်စပ်နေသော ဥပဒေရေးရာနှင့် မူဝါဒများအား ပြန်လည်ပြုပြင်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ရန်အတွက် တိုက်တွန်း အားပေးရန်။

သတ္တုတွင်းကဏ္ဍနှင့် ဆက်စပ်သည့်ဥပဒေများကို သိသာထင်ရှားသည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်လျက်ရှိပြီး ဤသို့ပြောင်းလဲမှုများ လုပ်ဆောင်နေချိန်တွင် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၏ သဘောထားထင်မြင်ချက်များအား ရရှိခြင်းသည် အလွန်အကျိုးရှိမည်ဖြစ်သည်။ ထားရှိသင့်သည့်ရည်ရွယ်ချက်မှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အခွင့်

အရေးအပေါ် ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လျော့ချနိုင်သည့် ဥပဒေနှင့်မူဝါဒရေးရာ မူဘောင်များကို တည်ဆောက် ရန်ဖြစ်သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် MEITI ၏ စံချိန်စံညွှန်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ကိုက်ညီမှုရှိအောင် ထောက်ပံ့ပေးသည့် အစီအစဉ် သည် အချို့သော (အကုန်လုံးမဟုတ်သည့်) ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းများအတွက် မူဘောင်များကို ဖော်ပြထားသည်။ အဆိုပါမူဘောင်များတွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အကျိုးရှိနိုင်မည်ဖြစ်သော အချက်များဖြစ်သည့် စာချုပ်များအား ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်ခြင်းနှင့် အကျိုးအမြတ်ရရှိပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ 'အားပေးထားသည့်' (သို့မဟုတ်) အကြံပေး ထားသည့် 'ရွေးချယ်စရာများ' အများအပြား ပါဝင်ပါသည်။ အခြားသော ကိစ္စရပ်များဖြစ်သော လုပ်ငန်းခွင် ဘေးကင်း လုံခြုံရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း၊ အလုပ်သမား၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ခွင့်ပြုမိန့်ပေးခြင်းစသည့် ကဏ္ဍ တိုင်းနှင့် ဆက်နွယ်နေသော ဥပဒေများအရ ရှာဖွေဖော်ထုတ် ဖြေရှင်းပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

- သက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေရေးရာနှင့် မူဝါဒရေးရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကိုအစိုးရ၊ ဥပဒေပြဌာန်းချက်နှင့် ကုမ္ပဏီများ နှင့်အတူ ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်များတွင် ပူးပေါင်း၍ ဆော်ဒြေမှုများ လုပ်ဆောင်ကြ ရပါမည်။ အပိုင်း (၇.၁) ရှိ အစိုးရသို့ အကြံပြုချက်များတွင် MCRB မှ ဖော်ထုတ်သတ်မှတ်ထားသော ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးအစီအစဉ်ကို ဖော်ပြထားသော်လည်း အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် အခြားသော ကိစ္စ ရပ်များ(သို့မဟုတ်) ဦးစားပေးစရာများလည်း ရှိနိုင်ပါသည်။
- စည်းရုံးလှုပ်ဆော်ရာတွင် သက်သေအထောက်အထားအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ရန် သတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်ငန်းများ၏ လက်တွေ့ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများကို လွတ်လပ်၍ အမှီအခိုကင်း သည့် ဆန်းစစ်မှုများ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရပါမည်။
- အပိုင်း (၅) တွင် ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရာတွင် အသုံးပြုပါ။
- စည်းရုံးလှုံ့ဆော်မှုနှင့် စွမ်းဆောင်ရည် တည်ဆောက်ရန် အားထုတ်မှုများတွင် အပိုင်း ၅ တွင် ဖော်ပြထားသော toolkits ကို အသုံးပြုပါ။

၃။ ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူအားလုံးပါဝင်သော ကနဦးဆောင်ရွက်လှုပ်ရှားမှုများတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်၍ ၎င်းတို့ပေးသော အချက်အလက်များနှင့် အခွင့်အရေးများကို အသုံးပြုရန်။

ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူအားလုံးပါဝင်သော ကနဦးဆောင်ရွက်ချက်များအတွက် အဓိကအဆက်အစပ်မှာ မြန်မာနိုင်ငံ တွင်းထွက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်ခြင်းလုပ်ငန်းများ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖော်ဆောင်ရေး MEITI ဖြစ်ပြီး ၎င်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုဆိုင်ရာ အရပ်ဘက်မဟာမိတ်အဖွဲ့ MATA မှ ပံ့ပိုး ထားသော အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများကလည်း အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအနေဖြင့် အပြည့်အဝပါဝင်နေသည်။ အရပ် ဘက်လူမှုအဖွဲ့အစည်း၏ အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှာ ဖွင့်ဟထုတ်ဖော်သော သတင်းအချက်အလက်များကို အပြည့်အဝ အသုံးပြု၍ သတင်းမီဒီယာများ၊ ဒေသခံလူထုများ၊ လွှတ်တော်အမတ်များနှင့်အတူ ပူးပေါင်းပြီး အဆိုပါလုပ်ငန်းကဏ္ဍ နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အသိပညာများကို မြှင့်တင်ပေးရန်နှင့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများကို အထောက်အကူပြုပေးရန် ဖြစ် ပါသည်။

တွင်းထွက်သယံဇာတ တူးဖော်ထုတ်လုပ်သည့် လုပ်ငန်းများ (သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း အပါအဝင်)နှင့် သက်ဆိုင်ပြီး ဒေသတွင်း ရှေ့ပြေးစမ်းသပ်မှု အဖွဲ့တစ်ဖွဲ့မှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အပြည့်အဝအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက် နိုင်ချေရှိသည့် အခြားသောကနဦးလုပ်ဆောင်မှုတစ်ခုမှာ ဆန္ဒအလျောက် လေးစားလိုက်နာနိုင်သော လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ (VPSHR) ဖြစ်ပါသည်။

အကယ်၍ အစိုးရသည် အမျိုးသားအဆင့် ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတဆိုင်ရာ မူဝါဒကိုရေးသားပြုစုရန် ရှေ့ဆက်ဆောင်ရွက်ပါက ကျောက်မျက်မူဝါဒအတွက် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့်နည်းတူ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိပြီး ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူအားလုံးပူးပေါင်းပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်သော လုပ်ငန်းစဉ်မှတစ်ဆင့် ဆောင်ရွက်ရန် အရေးကြီးသလို အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လည်း အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှ ပြည့်ပြည့်ဝဝ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အပြင် ဒေသခံလူထုများနှင့် အခြားအစိုးရမဟုတ်သော ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများ၏ အတွေ့အကြုံများကို ထင်ဟပ်ပြောဆိုနိုင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍကို တရားဝင်ပြုလုပ်ရေးဆိုင်ရာ ဆောင်ရွက်ချက်များအားလုံးသည်လည်း အဆိုပါအခြေအနေများနှင့် ကိုက်ညီအောင် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်သည်။

အပိုင်း ၇.၅

အခြားအစိုးရများထံသို့ အကြံပြုချက်များ

အပိုင်း(၇.၅)သည် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်များနှင့် သတ္တုတွင်းကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသော နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများ အတွက် အိမ်ရှင်အစိုးရအဖြစ် လုပ်ဆောင်ပေးနေရသော မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင်ရှိသည့် အခြားသောအစိုးရအဖွဲ့ အစည်းများကို ရည်ညွှန်းထားပါသည်။

၁။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းရှိ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာကာကွယ်မှုများ အားကောင်းလာစေရန် အစိုးရနှင့် အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်းများအား နည်းပညာအကူအညီများ ထောက်ပံ့ပေးရန်။

ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသော သတ္တုတွင်းကဏ္ဍဆီသို့ ကူးပြောင်းသည့်ကာလတွင် (အထူးသဖြင့် ပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းများ) လိုအပ်သည့် နည်းပညာဆိုင်ရာနှင့် ငွေကြေးပိုင်းဆိုင်ရာ အကူအညီ အထောက်အပံ့များအတွက် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော ထောက်ပံ့သူများဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနနှင့် သတ္တုတွင်းဦးစီးဌာနတို့ ပူးပေါင်းညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သလို အရည်အချင်းပြည့်ဝသော ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်များ၏ အကြံပြုချက်များပေါ် အခြေခံ၍ လည်း လုပ်ကိုင်ကြရပါမည်။

- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ မူဘောင်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်နှင့် အားကောင်းလာစေရန် သယံဇာတနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ နည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ ပေးခြင်း။ ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရာတွင် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး ဦးစီးဌာနကို ဆက်လက်၍ လမ်းပြပေးခြင်း၊ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်ချက်များကို ရေးသားပြုစုနိုင်ရန် နည်းပညာ အထောက်အပံ့များပေးခြင်း၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်းများကို အကဲဖြတ်နိုင်ရန်နှင့် ဒေသအဆင့်တွင် ပတ်ဝန်းကျင်စီမံခန့်ခွဲမှုအစီအစဉ်များကို စောင့်ကြည့်နိုင်ရန်အတွက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးဦးစီးဌာနအား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးခြင်းတို့ ပါဝင်သင့်သည့်အပြင် ဒေသတွင်းရှိ ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)များကိုလုပ်ဆောင်ပေးသူများ၏ စွမ်းရည်အားမြှင့်တင်ပေးရာတွင်လည်း ပံ့ပိုးကူညီသင့်ပါသည်။
- ဓာတ်သတ္တုသယံဇာတ မူဝါဒတစ်ခု ရေးသားပြုစုနိုင်ရန်အတွက် အစိုးရကိုနည်းပညာ အထောက်အကူများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း။
- သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးနှင့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ အရေးကိစ္စများကို စစ်ဆေးခြင်းစွမ်းရည်များ(ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးအဆင့်အပါအဝင်) ကောင်းမွန်လာစေရန် အစိုးရသို့အကူအညီအထောက်အပံ့များ ပေးရပါမည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်းကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ခြင်း အပါအဝင်အရပ်ဘက် အဖွဲ့အစည်းများသည် သတ္တုလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ထိရောက်သော ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုများရှိစေရန် ၎င်းတို့အား စွမ်းရည်မြှင့်တင်ပေးသည့် အစီအစဉ်များကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးသင့်ပါသည်။ (အပိုင်း ၇.၄ ကိုကြည့်ပါ)
- သတ္တုတူးဖော်ရေးကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ပေးသောပါမစ်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှု ဆန်းစစ်ခြင်း (EIA)၏ အကိုးအကားများထဲတွင် နိုင်ငံတကာစံချိန်စံနှုန်းများ (ဥပမာ - IFC ၏ လုပ်ဆောင်မှု စံသတ်မှတ်ချက်များ၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၏ EHS လမ်းညွှန်ချက်များ)ကို ရည်ညွှန်းကိုးကား ထားရှိချက်များပါဝင်စေရန် အစိုးရအား တိုက်တွန်းအားပေးခြင်း။

- MEITI သို့ ငွေကြေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များကို ဆက်လက် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းအားဖြင့် သတ္တုလုပ်ငန်းကဏ္ဍတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို မြှင့်တင်ပေးရန် တွန်းအားပေးဆောင်ရွက်ခြင်း။
- မြေယာဥပဒေများ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအတွက် အစိုးရကို ကူညီထောက်ပံ့ပေးခြင်း။
- သတ္တုတွင်း လုပ်ငန်းကဏ္ဍအတွက် စွမ်းရည်များ တိုးတက်လာစေရန် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း ဆိုင်ရာသင်တန်းနှင့် ပညာပေးအစီအစဉ်များ ထွက်ပေါ်လာစေရေးကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်းနှင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း လည်ပတ်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုနှင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို အသေးစားနှင့် အလတ်စား စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများမှ ထောက်ပံ့ပေးလာနိုင်စေရန် ကူညီပံ့ပိုးပေးသည့် အစီအစဉ်များကို အားပေးရန်။

၂။ လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများ တရားဝင်ဖြစ်လာစေရေး နည်းပညာအကူအညီများ ပံ့ပိုးပေးရန်။

လျစ်လျူရှုထားခြင်းခံရသော လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတူးဖော်ရေးကဏ္ဍအား အသေးစိတ်တိကျသော အထောက်အပံ့များပေးရန် လိုအပ်ပါသည်။

- လူအခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ပြီး နိုင်ငံတကာ အတွေ့အကြုံများကို ရယူကျင့်သုံးသည့် တရားဝင်လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတွင်း လုပ်ငန်းကဏ္ဍ ထွက်ပေါ်လာစေရေးကို ဦးတည်သည့် ဖြစ်စဉ်များစတင်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန်ပတ်သက်ဆက်နွယ်သူများ၊ လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတွင်းလုပ်ကိုင်သူများ၊ အစိုးရများနှင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ကြရပါမည်။
- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ တာဝန်ယူမှုရှိသော အလေ့အကျင့်ကောင်းများ၊ လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာ ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ကျန်းမာရေး အစရှိသည့် အကြောင်းအရာများကို လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်ရေး လုပ်သားများအား (အမျိုးသမီးများ အပါအဝင်) သင်တန်းပေးမည့် အစီအစဉ်များကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း။
- အသေးစားနှင့် လက်လုပ်လက်စား ရွှေတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ပြဒါးအသုံးပြုမှုကို လျော့ချရန်နှင့် ဖယ်ရှားရန်ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတူးဖော်သူများအတွက် (အမျိုးသမီးများ အပါအဝင်) အစီအစဉ်များဆောင်ရွက်ခြင်းကို ထောက်ပံ့ပေးခြင်း။
- လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်သည့် လုပ်ငန်းများတွင် ကလေးလုပ်သားများ ပပျောက်ရေးကို ဦးတည်လာစေရန်အတွက် ပညာရေးကဏ္ဍဖွံ့ဖြိုးရေးနှင့် အသိပညာများ မြှင့်တင်ပေးခြင်းများ ဆောင်ရွက်မည့် လုပ်ငန်းအစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ထောက်ပံ့ပေးခြင်း။
- လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်သည့် နေရာများတွင် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများဖြစ်သော ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် ကျောင်းများကို ပိုမိုလက်လှမ်းမီမှုရှိလာစေရန် ထောက်ပံ့ပေးခြင်းနှင့် လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတူးဖော်သူများအား အခြားသောအသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းများ ထောက်ပံ့ပေးသည့် အစီအစဉ်များကို လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ထောက်ပံ့ပေးခြင်း။

၃။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရာနေရာများရှိ ရေရှည်တည်တံ့မှုမရှိသော သတ္တုလုပ်ငန်းများကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသော သက်ရောက်မှုများအား ဖြေရှင်းရန် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအား ထောက်ပံ့ပေးရန်။

- စံချိန်စံညွှန်းများ ပြဌာန်းရန်နှင့် သတ္တုတူးဖော်ခြင်း လုပ်ငန်းများအား ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရန်အတွက် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များမှ အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့များ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကို ပံ့ပိုးမြှင့်တင်ပေးရန်။ တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်(NCA) ၏ အခန်း ၆၊ အပိုဒ် (၂၅) တွင် ပစ်ခတ်မှုရပ်စဲရေး

လက်မှတ်ထိုးထားသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ အခွင့်အာဏာ အောက်ရှိ ဒေသများတွင်ရှိသည့် သဘာဝသယံဇာတများကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုမှ ပါဝင်ကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားပါသည်။ ထိုအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်နေသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများ အတွက် အစိုးရနှင့် ပူးပေါင်း၍ အထောက်အပံ့ပေးနိုင်ရန် ဖွံ့ဖြိုးရေးမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအား အဆိုပါ သဘောတူစာချုပ်တွင် ခွင့်ပြုထားပါသည်။ ကာကွယ်ထားသည့် နေရာများသတ်မှတ်ဖန်တီးခြင်းကို ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်သင့်ပြီး၊ ထိုနေရာများကို ဒေသခံလူမှုအသိုင်း အပိုင်းများနှင့်အတူတကွပူးပေါင်း၍ ရွေးချယ်ပြီး စီမံခန့်ခွဲဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ကိစ္စရပ်အများအပြားတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်းများ အနေဖြင့် ကာကွယ်ထားသည့် နေရာများကို တည်ထောင်ထားပြီးသားဖြစ်သလို ထိုနေရာများအား အသိအမှတ် ပြုခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းများကို အစိုးရ နှင့်အတူ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

၄။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တာဝန်ယူမှုရှိစွာဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်အတွက် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအား တိုက်တွန်းအားပေးရန်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေသော နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများအား တာဝန်ယူမှုရှိသော စီးပွားရေးကျင့်ဝတ်များ၏ အမြင့်ဆုံး စံချိန်စံညွှန်းများကိုအသုံးပြု၍ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရန် မျှော်လင့်ကြောင်း အဆိုပါ ကုမ္ပဏီများ၏ မိခင်နိုင်ငံအစိုးရမှ ရှင်းလင်းစွာ သိစေရမည်။

- မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ထားသော ကုမ္ပဏီများအား မိခင်နိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် မည်သည့်မျှော်မှန်းချက်များရှိကြောင်း တက်ကြွစွာ ဖော်ထုတ်ပြောဆိုသင့်ပါသည်။ မြင့်မားသောစံနှုန်းများကို ရည်ညွှန်းထားချက်များ မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေတွင် မရှိသေးပါက ကုလသမဂ္ဂ၏ စီးပွားရေးနှင့်လူ့အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ လမ်းညွှန်အခြေခံမူများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်သင့်ဟု မျှော်လင့်ကြောင်းနှင့်သင့်တော်သည့် အခြေအနေများတွင် ဆန္ဒအလျောက်လေးစားလိုက်နာနိုင်သော လုံခြုံရေးနှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ (VPSHR)၊ စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ (OECD)၏ နိုင်ငံတကာအခြေစိုက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများဆိုင်ရာလမ်းညွှန်ချက်များ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေး ကော်ပိုရေးရှင်း(IFC)၏ လုပ်ဆောင်မှုစံသတ်မှတ်ချက်များအစရှိသည့် အခြားလမ်းညွှန်ချက်များကို လိုက်နာကျင့်သုံးရန်မျှော်မှန်းကြောင်း ရှင်းလင်းစွာ ဖော်ပြသင့်ပါသည်။ လက်တွေ့လည်ပတ်နေသော နစ်နာမှုကုစားရေးစနစ်တစ်ခုထားရှိစေရန် ကုမ္ပဏီများအားလည်းတွန်းအားပေးသင့်ပါသည်။
- ပဋိပက္ခသက်ရောက်မှုများရှိသော၊ အန္တရာယ်မြင့်မားသော နေရာများမှ ထွက်ရှိသည့် ဓာတ်သတ္တုများအတွက် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအဖွဲ့ (OECD)၏ တာဝန်ယူမှုရှိသော ပစ္စည်းပံ့ပိုးပေးသည့် ကွင်းဆက်ဆိုင်ရာ Due Diligence လမ်းညွှန်နှင့် ဥပဒေပာမဂ္ဂ၏ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားဆဲဒေသမှ ထွက်ရှိသည့် ဓာတ်သတ္တုများဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းအရ မြန်မာနိုင်ငံ (သို့မဟုတ်) အနည်းဆုံးအဆင့်တွင် ပဋိပက္ခသက်ရောက်မှုခံစားရသည့် ဒေသများတွင် Due Diligence ဆောင်ရွက်ရမည့် သတ်မှတ်နေရာများကို ထည့်သွင်းပါ။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် မရှိသေးသော်လည်း ဘဏ္ဍာရေးပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဘဏ္ဍာရေးမဟုတ်သော အစီရင်ခံခြင်းများဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းလည်ပတ်နေသည့် ကုမ္ပဏီများမှ လိုက်နာကျင့်သုံးရန် ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရပါမည်။
- ဒေသခံများအတွက် အကျိုးအမြတ်များ မျှဝေခြင်းရှိစေရန်နှင့် ဖြစ်နိုင်လျှင် ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (CDAs) နှင့် ပတ်သက်၍လည်း ကုမ္ပဏီများအား တွန်းအားပေးရပါမည်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင်ရှိသော ဒေသခံလူထုပေါ်အခြေပြုထားသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းသည့်စနစ်များကို ရေးဆွဲခြင်း၊ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းနှင့် ခိုင်ခံ့အားကောင်းစေခြင်းရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ပေးရပါမည်။